

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
JURIDISKĀ FAKULTĀTE
STARPTAUTISKO UN EIROPAS TIESĪBU ZINĀTŅU KATEDRA

**LATVIJAS TIESU NOLĒMUMI PĒC EIROPAS SAVIENĪBAS TIESAS
SNIEGTAJIEM PREJUDICIĀLIEM NOLĒMUMIEM**

BAKALaura DARBS

Pilna laika klātienē
6.semestra J-3 grupas studente
Ieva Bogane
Stud.apl.Nr. ib15051

Zinātniskais konsultants,
Dr. iur., docents Arnis Buka

RĪGA, 2018

ANOTĀCIJA

Prejudiciālā nolēmuma institūts ir jau plaši pētīts, tomēr mazāk uzmanības tikusi pievērsta tā sekām, līdz ar to darba mērķis ir analizēt, kādas un cik saistošas ir prejudiciāla nolēmuma sekas uz dažādiem subjektiem - iesniedzējtiesu, pārējām Eiropas Savienības dalībvalstīm un pašu Eiropas Savienības Tiesu, kā arī, pētot Latvijas tiesu praksi, noteikt, cik veiksmīgi Latvijas tiesas izmanto prejudiciālā nolēmuma institūtu un ievēro Eiropas Savienības Tiesas sniegto atbildi, izskatot lietu jau pēc prejudiciālā nolēmuma procedūras.

Darba rezultātā autore nonākusi pie secinājumiem par Latvijas tiesu praksi prejudiciālo nolēmumu procedūras piemērošanā.

Atslēgvārdi: prejudiciāls jautājums, prejudiciāls nolēmums, Eiropas Savienības Tiesa, tiesu prakse, Latvija

ANNOTATION

Preliminary ruling procedure has already been extensively studied, yet less attention has been paid to its effects, therefore the aim of the Thesis is to analyze what are the effects of preliminary rulings and how binding they are on the referring court, the rest of national courts of the European Union and the Court of Justice of the European Union itself, as well as determine how successful the courts of Latvia are in the use of preliminary ruling procedure and how well they follow the response provided, by researching Latvian case law.

As a result, the author of the Thesis comes to conclusions about the practice of the courts of Latvia in their use of preliminary ruling procedure.

Keywords: preliminary reference, preliminary ruling, ECJ, case law, Latvia

SATURA RĀDĪTĀJS

IEVADS	5
1. PREJUDICIĀLA NOLĒMUMA INSTITŪTS	7
1.1. Prejudiciāla nolēmuma jēdziens.....	7
1.2. Prejudiciāla jautājuma un nolēmuma saturs.....	8
1.3. Subjekti, kas var uzdot prejudiciālu jautājumu	10
1.4. Vēršanās ES Tiesā pēc prejudiciāla nolēmuma - tiesība vai pienākums?.....	13
1.5. Prejudiciāla nolēmuma procedūra.....	15
1.5.1. Parastā procedūra.....	15
1.5.2. Paātrinātā procedūra	17
1.5.3. Steidzamības procedūra	18
2. PREJUDICIĀLA NOLĒMUMA SEKAS	19
2.1. Latvijas tiesa, kas uzdevusi prejudiciālo jautājumu	19
2.2. Pārējās ES dalībvalstu tiesas	22
2.3. ES Tiesa	23
3. PREJUDICIĀLU NOLĒMUMU PROBLEMĀTIKA LATVIJAS TIESU PRAKSĒ 25	
3.1. Prejudiciālā nolēmuma ievērošana attiecībā uz uzdoto jautājumu.....	25
3.2. Atkārtota vēršanās pēc prejudiciāla nolēmuma vienas tiesvedības ietvaros	27
3.3. Atsaukšanās uz citiem ES Tiesas spriedumiem	28
3.4. Prejudiciālā nolēmuma pārņemšana dalībvalsts tiesas nolēmumā	29
3.5. Interpretācijas robežas	30
3.5.1. Tiesību normu vai faktisko apstākļu interpretācija	30
3.5.2. ES tiesību vai nacionālo tiesību interpretācija	31
KOPSAVILKUMS	33
IZMANTOTĀ LITERATŪRA UN AVOTI	35

IEVADS

Eiropas Savienības Tiesas 2018.gada 23.marta preses relīze Nr.26/18 vēsta, ka 2017.gadā tajā ir reģistrētas kopumā 739 lietas, kas nozīmē jaunu prejudiciālā nolēmuma lūgumu rekordu kopš prejudiciāla nolēmuma procedūras ieviešanas¹, kas, savukārt, norāda uz šī tiesību institūta aktualitāti un aizvien pieaugošo nozīmīgumu.

Latvija kļuva par Eiropas Savienības (turpmāk - ES) dalībvalsti 2004.gada 1.maijā, un tādējādi ieguva tiesības vērsties Eiropas Savienības Tiesā (turpmāk - ES Tiesa) ar prejudiciāla nolēmuma lūgumu. No Latvijas tiesām pirmā pēc prejudiciāla nolēmuma Tiesā vērsusies Administratīvā apgabaltiesa 2007.gada 13.decembrī - vairāk kā četrus gadus pēc Latvijas pievienošanās ES. 2008.gadā izteiktais minējums, ka Latvijas dalība ar ES tiesībām saistītu lietu izskatīšanā ir minimāla, bet šī situācija mainīsies,² ir apstiprinājies. Ir bijušas izskatītas gan vairākas pārkāpumu procedūras, gan Latvijas tiesas daudz aktīvāk ir sākušas izmantot prejudiciāla nolēmuma institūtu. Kopš Latvijas pirmā prejudiciālā nolēmuma lūguma, Latvijas tiesas ES Tiesā vērsušās vēl 60 reizes. Kopā līdz ar to Latvijas tiesas ir lūgušas prejudiciālu nolēmumu 61 reizi, no kurām 55 lietās jau ir saņemtas atbildes. Salīdzinājumam, Lietuva un Igaunija, kuras pievienojās ES vienlaicīgi ar Latviju un līdz ar to ieguva tiesības vērsties ES Tiesā, to darījušas, attiecīgi, Lietuva – 56 reizes, bet Igaunija – 26 reizes, kas ļauj secināt, ka no Baltijas valstīm visaktīvāk šo tiesību institūtu izmanto tieši Latvijas tiesas. Tātad, salīdzinot prejudiciālā nolēmuma institūta pirmssākumus Latvijā ar pašreizējo situāciju, ar prieku var secināt, ka tas ir labs palīgs tiesu darbā, jo Latvija diezgan aktīvi izmanto šo tai piederošo tiesību.

Galvenais darba mērķis ir noskaidrot, cik veiksmīgi un efektīvi Latvijas tiesām izdodas izmantot prejudiciāla nolēmuma institūtu savā darbībā, un noskaidrot, ar kādām problēmām tās saskaras, kā arī kādas kļūdas tās pieļauj šī tiesību institūta izmantošanā. Līdz ar to darbā izmantota:

- analītiskā metode (pētot un analizējot Latvijas tiesu praksi, kā arī tiesību doktrīnu);
- vēsturiskā metode (pētot prejudiciālā nolēmuma izmantošanas attīstību, kopš šī institūta parādīšanās Latvijā);
- induktīvā metode (pētot tiesu praksi un izdarot vispārējus secinājumus par to).

¹ Eiropas Savienības Tiesas 2018.gada 23.marta preses relīze Nr.26/18. Pieejams: <https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2018-03/cp180036lv.pdf> [aplūkots 23.03.2018.]

² Harbaceviča S. Eiropas Kopienu Tiesa un jaunās dalībvalstis. Grām.: Eiropas Savienība un tiesiska valsts: Latvijas pieredze. I. Miļūnas un K.Nyman-Metcalf red. Rīga: Rīgas Juridiskā augstskola, 2008, 99.lpp

Lai atspoguļotu iegūto informāciju, darbā minēti konkrēti tiesu prakses piemēri.

Autores ieskatā ir interesanti noskaidrot, kādās lietās visbiežāk notiek vēršanās ES Tiesā ar prejudiciāla nolēmuma lūgumu - civillietās, administratīvajās lietās vai krimināllietās, vai šadu iespēju ir izmantojusi arī Latvijas konstitucionālā - Satversmes - tiesa, ņemot vērā tās relatīvi neseno sevis iekļaušanu LESD 267.panta otrās daļas minētā jēdziena “tiesa” saturā, kā arī kuras instances tiesas visbiežāk izmanto aplūkoto tiesību institūtu - pirmās, otrās vai trešās - pēdējās - instances tiesas, tādēļ darbā ir veikta arī neliela šāda statistikas analīze.

Darbs sastāv no trim nodaļām. Pirmajā nodaļā aplūkots prejudiciāla nolēmuma institūts – kāda ir tā jēdziens un būtība, kādas ir tā funkcijas, kādi subjekti var lūgt prejudiciālu nolēmumu, kāda ir prejudiciāla nolēmuma procedūra un vai dalībvalstu tiesām ir absolūtas izvēles tiesības par vēršanās ES Tiesā nepieciešamību. Otrajā nodaļā aplūkotas prejudiciāla nolēmuma saistošais spēks un sekas uz dažādiem subjektiem. Trešajā nodaļā pētīta problemātika Latvijas tiesu praksē pēc prejudiciālo nolēmumu saņemšanas, vērtējot dažādus kritērijus – vai Latvijas tiesas ievēro nolēmumā ietverto ES Tiesas viedokli; vai tās izmanto iespēju veikt atkārtotu vēršanos ES Tiesā vienas tiesvedības ietvaros un ja jā, tad kādu iemeslu dēļ; vai tās seko līdzī ES Tiesu praksei un izmanto citās lietās sniegtos nolēmumus, pamatojot sava nolēmuma tiesiskumu; kā tās pārņem prejudiciālā nolēma būtību savā nolēmumā – izskaidro kopsakarā ar faktiskajiem apstākļiem, parādot izpratni par ES Tiesas skaidrojumu, vai pārraksta tā saturu, izmantojot t.s. “copy-paste” metodi; vai tiesas izjūt, ko tās var lūgt no ES Tiesas kādas ir interpretācijas robežas, - vai tās uzdotie jautājumi prasa normatīvo aktu vai faktisko apstākļu analīzi, un vai tās savos lūgumos pēc prejudiciālā nolēmuma lūdz vienīgi ES tiesību piemērošanas noteikšanu, vai arī tās uzdotie jautājumi ir tādi, uz kuriem atbilde vairāk ir saistīta ar nacionālo tiesību aktu analīzi.

1. PREJUDICIĀLA NOLĒMUMA INSTITŪTS

1.1. Prejudiciāla nolēmuma jēdziens

Eiropas Savienības Tiesa sastāv no divām struktūrām - Vispārējās tiesas un ES Tiesas.³ Pievienojoties ES, dalībvalsts iegūst tiesību, apturot attiecīgo tiesvedību, vēršties ES Tiesā ar lūgumu pēc prejudiciāla nolēmuma, kas ir galvenais instruments, kas gādā par to, lai ES tiesību normas visās dalībvalstīs tiktu piemērotas un interpretētas vienādi.⁴ Reizē ar Latviju ES 2004.gadā pievienojās vēl deviņas valstis, kas attiecīgi nozīmēja gaidāmu prejudiciālo nolēmuma lūgumu strauju pieaugumu. Bet kas ir prejudiciāls nolēmums? Prejudiciāls nolēmums ir ES Tiesas atbilde uz ES dalībvalsts tiesas uzdotu jautājumu vai jautājumiem par tiesvedībā radušos neskaidrību attiecībā uz ES tiesību piemērošanu. Līdz ar to prejudiciāla nolēmuma procedūra ir vērtējama kā dialogs starp nacionālo tiesu un ES Tiesu – procedūra, kurā katrai pusei ir savi uzdevumi⁵ - , un tādā veidā tiek īstenota tiesu sadarbība (jo lai gan iesniedzējtiesai ir saistošs prejudiciālais nolēmums, tikai iesniedzējtiesa var pieņemt lēmumu to lūgt)⁶, pēc kuras īstenošanas dalībvalsts tiesas uzdevums ir atjaunot tiesvedību lietā, un kuras rezultātā nacionālā tiesa var pareizi piemērot ES tiesības faktiskajiem apstākļiem un pieņemt nolēmumu, kas saskan ar ES Tiesas sniegto skaidrojumu, vai vismaz nav pretrunā tam.⁷ Pietam, kā ES Tiesa pati atkārtoti uzsvērusi lietā C-571/12, tai ir pienākums sniegt iesniedzējtiesai noderīgu atbildi, kas ļautu tai izšķirt tiesvedībā pastāvošo strīdu.⁸ Jāatzīmē, ka ņemot vērā laikā gaitā ieviestos izņēmumus attiecībā uz jautājumiem, par ko var vēršties ES Tiesā, šīs horizontālās sadarbības attiecības pārtop vairāk vertikālās attiecībās,⁹ jo nevien iesniedzējtiesai ir saistošs nolēmums, bet arī pārējām dalībvalstu tiesām,

³ Eiropas Savienības oficiālā tīmekļa vietne. Eiropas Savienības Tiesa: Īss apraksts. Pieejams: https://europa.eu/european-union/about-eu/institutions-bodies/court-justice_lv [aplūkots 25.03.2018.]

⁴ Tiesu Administrācija: Tiesvedība Eiropas Savienības Tiesā. Pieejams: <https://www.tiesas.lv/tiesvediba-eiropas-savienibas-tiesa> [aplūkots 02.04.2018.]

⁵ Broberg M., Fenger N. Preliminary references to the European Court of Justice. New York: Oxford University press, 2010, p.5

⁶ Autoru kolektīvs Christoph Schewe, Arņa Bukas, Kaspara Gailīša, Ģirta Strazdiņa zin. red. Eiropas Savienības tiesības. I daļa. Institucionālās tiesības. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2014, 288.lpp

⁷ Barnard C. and Peers S. (Eds.). European Union Law. Second edition. United Kingdom: Oxford University Press, 2014, p.293-294

⁸ EST 27.02.2014. spriedums lietā C-571/12 SIA “Greencarrier Freight Services Latvia” pret Valsts ieņēmumu dienestu.

⁹ Foster N. Foster on EU Law. Sixth edition. Oxford: Oxford University Press, 2017, p.199

uz ko norāda fakts, ka ES Tiesa var nevis sniegt jaunu nolēmumu, bet izdot motivētu rīkojumu, ja par šo pašu jautājumu tā jau ir sniegusi atbildi citā lietā, bet tas sīkāk tiks aplūkots nākamajās darba nodaļās.

Latvijā tiesību vērsties ES Tiesā ar prejudiciālu jautājumu paredz gan Civilprocesa likuma 5.¹ pants, gan Administratīvā procesa likuma 104.¹ pants, kā arī Kriminālprocesa likuma 39.panta trešā daļa, tomēr arī Satversmes tiesa, kas ir pieskaitāma konstitucionālai tiesai, ir atzinusi, ka kā pēdējās instances tiesai, kuras nolēmumi nav pārsūdzami, tai ir tiesības uzdot jautājumu ES Tiesai, lai gan šāda iespēja ne Satversmes tiesas likumā, ne Satversmes tiesas reglamentā nav tieši paredzēta.¹⁰ Prejudiciāls nolēmums kā tiesību institūts ir minēts Līguma par Eiropas Savienību 19.panta 3.punkta b)apakšpunktā, kurā prejudiciāla nolēmuma sniegšana uzskaitīta kā viena no EST funkcijām¹¹, tomēr detalizētāk regulēts Līguma par Eiropas Savienības darbību (turpmāk - LESD) 267.pantā.

Nav gluži tā, ka dalībvalsts tiesa var uzdot jebkuru jautājumu, kas kaut kādā veidā un mērā skar ES tiesības. Atbilde uz jautājumu - par ko tiesas drīkst lūgt prejudiciālu nolēmumu, loģiski, ir meklējama vienā no ES primārajiem tiesību aktiem¹² – jau pieminētajā LESD.

1.2. Prejudiciāla jautājuma un nolēmuma saturs

Saskaņā ar LESD 267.panta pirmās daļas a) un b) punktiem ES Tiesai var lūgt sniegt prejudiciālus nolēmumus par Līgumu interpretāciju un ES tiesību iestāžu vai struktūru tiesību aktu interpretāciju un spēkā esamību.¹³ Piemēram jautājums par tiesību normas interpretāciju var būt noformulēts šādi: “Vai [Padomes 1983. gada 28. Marta] regulas [(EEK) Nr. 918/83] 7. panta 1. punkts aizliedz īpašniekam Eiropas Savienībā no trešās valsts ievestu personīgo

---

¹⁰ LR Satversmes tiesas 2017.gada 28.februāra lēmums par kārtību, kādā pieņem lēmumu par jautājuma uzdošanu Eiropas Savienības Tiesai prejudiciāla nolēmuma pieņemšanai. Pieejams: <http://www.satv.tiesa.gov.lv/wp-content/uploads/2016/02/Lemums-par-kartibu-attieciba-uz-jautajumiem-EST-2016-04-03-Lauksaimnieku-priekslaiciga-pensionesanas-2.pdf> [aplūkots 28.04.2018.]

¹¹ Līguma par Eiropas Savienību konsolidētā versija. Eiropas Savienības Oficiālais Vēstnesis, C 202/15, 2016.gada 7.jūnijs

¹² Eiropas Parlaments: Eiropas Savienības tiesību avoti un darbības joma. Pieejams: http://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/lv/FTU_1.2.1.pdf [aplūkots 28.04.2018.]

¹³ Līguma par Eiropas Savienības darbību konsolidētā versija. Eiropas Savienības Oficiālais Vēstnesis, C 326, 2012. 26.oktobris

automašīnu nodot bezatlīdzības lietošanā savas ģimenes loceklim, kurš ir reāli pārcēlies no trešās valsts uz dzīvi Eiropas Savienībā un ar kuru automašīnas īpašnieks dzīvojis kopā vienā mājāsaimniecībā trešajā valstī pirms automašīnas ieviešanas Eiropas Savienībā, ja pats automašīnas īpašnieks pēc automašīnas ieviešanas Eiropas Savienībā pamatā uzturas trešajā valstī?"¹⁴. Jautājums par tiesību normas vai akta spēkā esamību var būt, piemēram, šāds: "Vai Banku darbības paziņojuma 40.–46. punkts, saskaņā ar kuriem valsts atbalstu, kura mērķis ir novērst nopietnus traucējumus valsts tautsaimniecībā, var piešķirt, ja ir izpildīts pienākums norakstīt pašu kapitālu, [pakārtotos vērtspapīrus] un/vai pārvērst pašu kapitālā [pakārtotos vērtspapīrus], lai atbalstu ierobežotu līdz nepieciešamajam minimumam, ņemot vērā bezrūpīgas rīcības risku, ir saderīgs ar [LESD] 107., 108. un 109. pantu, ciktāl ar šajos punktos noteikto ir pārsniegta Komisijas kompetence, kas noteikta iepriekš minētajos [LESD] pantos valsts atbalsta jomā?"¹⁵. Jāatzīmē, ka tas, ja ES Tiesa noraida argumentus par ES tiesību akta spēkā neesamību, nenozīmē, ka šī tiesību akta spēkā esamība ir pierādīta un vairs nav iespējams to apšaubīt.¹⁶

ES Tiesas interpretācijas veikšanas mērķis ir vienota ES tiesību piemērošana, bet spēkā esamības pārbaudes mērķis - ES iestāžu darbības likumības kontrole.¹⁷ No tā izriet, ka ES Tiesa nav kompetenta lemt par Līgumu spēkā esamību un starptautisko un nacionālo tiesību aktu spēkā esamību vai interpretāciju.¹⁸ Atsevišķos gadījumos ES Tiesa ir izteikusi savu viedokli par nacionālā regulējuma būšanu pretrunā ES tiesībām.^{19:20} Jāatzīmē gan, ka gadījumā, ja ES Tiesa secina, ka dalībvalsts tiesiskais regulējums ir pretrunā ES tiesībām, šis tiesību akts automātiski nekļūst par spēkā neesošu. Šajā sakarā vēl jāmin - kā norādījusi pati ES Tiesa - nav iespējams lūgt prejudiciālu nolēmumu par ES Tiesas sniegta nolēmuma spēkā

---

¹⁴ ES Tiesas 06.09.2012. spriedums lietā C-487/11 Laimonis Treimanis pret Valsts ieņēmumu dienestu.

¹⁵ ES Tiesas 19.07.2016. spriedums lietā C-526/14 Tadej Kotnik u.c., Jože Sedonja u.c., Fondazione cassa di risparmio di Imola, Andrej Pipuš u.c., Tomaž Štrukelj, Luka Jukič, Angel Jaromil, Franc Marušič u.c., Stajka Skrbinšek, Janez Forte u.c., Državni svet Republike Slovenije, Varuh človekovih pravic Republike Slovenije, Igor Karlovšek, Marija Karlovšek, Janez Gosar pret Državni zbor Republike Slovenije, piedaloties Vlada Republike Slovenije, Banka Slovenije, Okrožno sodišče v Ljubljani.

¹⁶ Broberg M., Fenger N. Preliminary references to the European Court of Justice. New York: Oxford University press, 2010, p.440

¹⁷ Freija I., Lutere-Timmele D., Vasariņš N. Prejudiciāls jautājums Eiropas Kopienu tiesai. II. Kopienas aktu interpretācijas un spēkā esamības pārbaude. Jurista Vārds, 2006, Nr.26, 5.lpp

¹⁸ Broberg M., Fenger N. Preliminary references to the European Court of Justice. New York: Oxford University press, 2010, p.106

¹⁹ ES Tiesas 25.07.1991. spriedums lietā C-221/89 R v. Secretary of State for Transport, ex parte Factortame Ltd.

²⁰ ES Tiesas 15.02.1986. spriedums lietā C-222/84 Johnston v. RUC.

esamību vai interpretāciju, jo prejudiciāli nolēmumi neietilpstot ES institūciju izdoto aktu lokā, par kuriem var iesniegt jaunu prejudiciālā nolēmuma lūgumu.²¹

ES Tiesa arī ir kompetenta, ievērojot tā saturu, pārkvalificēt lūgumu par ES tiesību interpretāciju uz lūgumu par tiesību akta spēkā esamības pārbaudi un otrādi - piemēram, ja ES Tiesa secina, ka jautājums par spēkā esamību ir radies, veicot nepareizu ES tiesību aktu interpretāciju, vai arī ES Tiesa atzīst ES tiesību aktu par spēkā neesošu, lai gan ir tikusi lūgta tikai tā interpretācija.²² Tādējādi ES Tiesa, labāk uztverot lietas problēmjautājumus, palīdz nacionālajai tiesai pareizi piemērot ES tiesības, kas ir ES Tiesas un prejudiciālo nolēmumu procedūras mērķis.

Jebkurā gadījumā, lai ES Tiesa pieņemtu prejudiciālu nolēmumu, ir jābūt noformulētiem jautājumiem par ES tiesībām, kā arī jābūt pamatojumam, kādēļ atbildes uz šiem jautājumiem ir nepieciešamas konkrētajā tiesvedībā. Bez šāda pamatojuma esamības, ES Tiesa var nepieņemt jautājumu. Cita starpā, dalībvalstu tiesas nav ierobežotas uzdodamo jautājumu skaita ziņā. Latvijas tiesu praksē ir vairāki gadījumi, ES Tiesai nācies atbildēt uz veseliem pieciem tai uzdotiem jautājumiem^{23;24}, bet pāris reizēs pat uz septiņiem jautājumiem^{25;26}. Attiecīgi, ja ir uzdoti vairāki jautājumi, atbildēti tiks tie, kuru uzdošana būs bijusi pamatota, bet pārējos, pēc saviem ieskatiem, ES Tiesa var atstāt bez izskatīšanas.²⁷

1.3. Subjekti, kas var uzdot prejudiciālu jautājumu

Saskaņā ar LESD 267.pantu prejudiciālu nolēmumu var lūgt dalībvalsts tiesas - ar to saprotot jebkuru dalībvalsts tiesu. Lai pareizi iztulkotu šo normu un precizētu, kas var vērties

---

²¹ Larion I.M. The effects of Preliminary Rulings. In: International Conference: CKS - Challenges of the Knowledge Society, 2015, p.449

²² Freija I., Lutere-Timmele D., Vasariņš N. Prejudiciāls jautājums Eiropas Kopienų tiesai. II. Kopienų aktu interpretācijas un spēkā esamības pārbaude. Jurista Vārds, 2006, Nr.26, 5.lpp

²³ ES Tiesas 29.07.2010. spriedums lietā C-248/09 Pakora Pluss SIA pret Valsts ieņēmumu dienestu.

²⁴ ES Tiesas 10.11.2016. spriedums lietā C-156/15 SIA "Private Equity Insurance Group" pret AS "Swedbank".

²⁵ ES Tiesas 14.09.2017. spriedums lietā C-177/16 Autortiesību un komunikēšanās konsultāciju aģentūra/Latvijas Autoru apvienība pret Konkurences padomi.

²⁶ ES Tiesas 18.05.2017.gada spriedums lietā C-154/16 VAS „Latvijas dzelzceļš” pret Valsts ieņēmumu dienestu.

²⁷ Lenaerts K., Arts D., Maselis I. Procedural Law of the European Union. Second edition. London: Sweet & Maxwell, 2006, p.62

ES Tiesā ar šādu lūgumu, jānoskaidro ko ES tiesībās saprot ar jēdzienu "tiesa". Lielākajā daļā gadījumu institūcijas, kuras tiek uzskatītas par tiesu dalībvalstī, tiek atzītas par tiesu, kurai piemīt LESD 267.pantā minētā tiesība, jo tas automātiski nozīmē, ka izpildās visi izvirzītie kritēriji.²⁸ Taču kā savā promocijas darbā ir norādījis doc.iur. Arnis Buka, ir iespējama arī situācija, kad institūcija, kurai pieder tiesu vara dalībvalstī, tomēr nav uzskatāma par tiesu ES tiesību izpratnē²⁹, piemēram, lietā C-24/92, kurā iesniedzējtiesa (Luksemburga) par spīti tam, ka bija uzskatāma par tiesu nacionālā līmenī, netika atzīta par tādu ES tiesību, precīzāk, LESD 267.panta, izpratnē, un tādēļ tās lūgums pēc prejudiciāla nolēmuma tika noraidīts ar atzinumu, ka ES Tiesa nav kompetenta šādai institūcijai tādu sniegt.³⁰

Laika gaitā tiesu praksē ir izkristalizējušies kritēriji, pēc kuriem ir nosakāms, vai konkrētā institūcija ir atzīstama par tiesu ES tiesību izpratnē. Attiecīgi, kā ir uzskaitīts lietā C-54/96, institūcijai ir: 1) jābūt izveidotai ar likumu; 2) jābūt pastāvīgai 3) jābūt tiesīgai pieņemt saistošus lēmumus; 4) jāizskata strīds starp pusēm (inter partes - pretēji ex parte); 5) jāpiemēro un jāpamatojas uz tiesību normām; 6) jābūt neatkarīgai.³¹ No tā dabiski izriet secinājums, ka ES Tiesa ir atzīstama par vienu no ES tiesību veidotājiem un attīstītājiem.³² Nevar noliegt, ka šādas shēmas izveide krietni veicinājusi skaidrību par minētā jēdziena saturu un tādējādi gan valstu tiesām var būt pārliecība par tās tiesībām vērsties ES Tiesā, vai par šo tiesību neesamību, gan ES Tiesai ir vieglāk īstenojams procesuālās ekonomijas princips – ir relatīvi viegli un ātri nosakāms, vai ES Tiesā ir vērsusies tam kompetenta iestāde, un attiecīgi - vai ir sniedzama atbilde. Tas arī ir uzskatāms pierādījums prejudiciālā nolēmuma institūta nozīmīgumam - tiek rasta skaidrība par to, kā piemērojamas attiecīgās ES tiesību normas. Tādējādi, katru reizi, kad kāda dalībvalsts tiesa vērsas ES Tiesā, savā ziņā ieguvējas ir arī visas pārējās ES tiesas, jo ir izveidots paraugs, kā interpretējams attiecīgs jēdziens vai kā analogā situācijā lemjams attiecīgs jautājums.

---

²⁸ Lenaerts K., Arts D. Procedural Law of the European Union. (ed. Bray R.). London: Sweet & Maxwell, 1999, p.20

²⁹ Buka A. Prejudiciālie nolēmumi Eiropas Savienībā: Aktuālākie problēmjautājumi un tiesiskā regulējuma pilnveidošanas iespējas. Promocijas darbs. Latvijas Universitāte: Rīga, 2013, 118.lpp

³⁰ ES Tiesas 30.03.1993. spriedums lietā C-24/92 Pierre Corbiau v. Administration des Contributions du Grand-Duché de Luxembourg.

³¹ ES Tiesas 17.09.1997. spriedums lietā C-54/96 Dorsch Consult Ingenieurgesellschaft mbH v. Bundesbaugesellschaft Berlin mbH.

³² Milinis A., Pranevičiene K. Conditions and circumstances which lead to application of the Court of Justice of the European Union and adoption of a preliminary ruling. Baltic Journal of Law & Politics, 2016, Nr.2, p.132

Samērā plašas diskusijas pastāvējušas par to, vai un kā konstitucionālās tiesas ietilpst LESD 267.pantā minētā jēdziena "tiesa" saturā, jo praksē valstu konstitucionālo tiesu viedokļi atšķiras. Autores ieskatā, ja konstitucionālās tiesas ietilpst šajā subjektu lokā, tas nozīmē, ka ir jāievēro arī LESD 267.panta trešajā daļā minētais pienākums vērsties ES Tiesā tiesām, kuru lēmums nav pārsūdzams. Būtībā galvenie jautājumi šajā sakarā ir – vai pati konstitucionālā tiesa atzīst sevi par tādu, kas ir tiesīga uzdot prejudiciālu nolēmumu, un vai tā ir gatava uzraudzīt pēdējo instanču tiesu pienākuma vērsties ES Tiesā izpildi.³³ Kā jau iepriekš minēts, Latvijas konstitucionālā tiesa (Satversmes tiesa) ar savu 2017.gada 28.februāra lēmumu par kārtību, kādā pieņem lēmumu par jautājuma uzdošņu ES Tiesai prejudiciāla nolēmuma pieņemšanai, ir atzinusi savas tiesības vērsties ES Tiesā, kā arī jau iepriekš ir atzinusi, ka tās nolēmumi nav pārsūdzami.³⁴ Šajā lēmumā gan nekas nav minēts par Satversmes tiesas apņemšanos veikt jebkādu uzraudzību pār pārējo dalībvalsts pēdējo instanču tiesu pienākuma vērsties ES Tiesā izpildi.

Saskaņā ar normatīvo regulējumu lēmums par vēršanos ES Tiesā ir dalībvalsts tiesas absolūtā kompetencē, kas nozīmē to, ka ne lietas dalībnieki, ne kāda cita persona nevar pieprasīt prejudiciāla jautājuma uzdošanu ES Tiesai. Tas arī ir viens no apstākļiem, kas nošķir prejudiciāla nolēmuma procedūru no apelācijas sistēmas, kurā viena no pusēm vai abas no tām var pārsūdzēt tām nelabvēlīgo spriedumu vai tā daļu.³⁵ Tādēļ arī ir tikai loģiski, ka prejudiciālā nolēmuma tiesvedība ES Tiesā pusēm ir bezmaksas, kā arī ES Tiesa nelemj par to tiesāšanās izdevumiem pamata tiesvedībā.³⁶ Tomēr praksē bieži vien dalībvalstu tiesas ņem vērā lietas dalībnieku intereses. Tā, piemēram, lietā R. v. Secretary of State for Social Services, ex. p. Schering Chemicals Ltd Anglijas Augstākās Tiesas Karalienes tiesu nodaļa izvēlējās nevērsties ES Tiesā ar lūgumu pēc prejudiciālā nolēmuma, jo to nevēlējās abas no pusēm. Turpretī lietā Rochdale BC v. Steward Anders Augstākā Tiesa sākumā izvēlējās neuzdot prejudiciālu jautājumu, pamatojoties uz faktu, ka Tiesā bija jau iesniegti vairāki

³³ Bobek M. Learning to Talk: Preliminary Ruling, the Courts of the New Member States and the Court of Justice. Common Market Law Review, 2008, Vol. 45, p.35

³⁴ LR Satversmes tiesas 2017.gada 28.februāra lēmums par kārtību, kādā pieņem lēmumu par jautājuma uzdošanu Eiropas Savienības Tiesai prejudiciāla nolēmuma pieņemšanai. Pieejams: http://www.satv.tiesa.gov.lv/wp-content/uploads/2016/02/Lemums-par-kartibu-attieciba-uz-jautajumiem-EST_2016-04-03_Lauksaimnieku-priekslaiciga-pensionšanas-2.pdf [aplūkots 28.04.2018.]

³⁵ Autoru kolektīvs Christoph Schewe, Arņa Bukas, Kaspara Gailīša, Ģirta Strazdiņa zin. red. Eiropas Savienības tiesības. I daļa. Institucionālās tiesības. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2014, 288.lpp

³⁶ Informatīvs materiāls par valsts tiesu ierosināto prejudiciālo tiesvedību. Eiropas Savienības iestāžu un struktūru sniegtā informācija. Eiropas Kopienu Tiesa. Eiropas Savienības Oficiālais Vēstnesis, C297/1, 2009.gada 5.decembris

lūgumi pēc prejudiciāla nolēmuma, tomēr pēc abu pušu protestiem, dalībvalsts tiesa izlēma vērties ES Tiesā.³⁷ Līdz ar to ir secināms, ka lietas dalībniekiem, ja viņi vēlas vai nevēlas prejudiciāla jautājuma uzdošanu Tiesai, ir vērts darīt par to zināmu dalībvalsts tiesai, kaut vai laika ekonomēšanas nolūkā.

Runājot par dalībvalsts iedzīvotāju skaitu kā iespējamo iemeslu, kādēļ dažu valstu tiesas vērsas ES Tiesā biežāk kā citu valstu, norādāms, ka lai gan, piemēram, Vācijas vai Itālijas iedzīvotāju skaits desmitiem reizu pārsniedz Latvijas iedzīvotāju skaitu un prejudiciālo nolēmumu lūgumi ir attiecīgi vairāk, salīdzinot ar Slovēniju, kuras iedzīvotāju skaits (~2,081 miljoni), pēc 2018.gada statistikas datiem³⁸, ir vistuvākais Latvijas iedzīvotāju skaitam (~1,929 miljoni), un kura iestājās ES 2004.gada 1.maijā reizē ar Latviju, Latvija ES Tiesā ir vērsusies gandrīz veselas trīs reizes biežāk - Slovēnija to darījusi vien 21 reizi, turpretī Latvija, kā jau minēts iepriekš, 61 reizi. Slovākija, kuras iedzīvotāju skaits pēc tās pašas statistikas datiem ir ~2,8 reizes lielāks, ES Tiesā ir vērsusies 44 reizes, kas tāpat ir par ~1,4 reizi mazāk kā Latvijas gadījumā,³⁹ līdz ar to valsts iedzīvotāju daudzuma atšķirības nenorāda uz viennozīmīgu korelāciju saistībā ar prejudiciālā nolēmuma lūgumu skaitu.

1.4. Vēršanās ES Tiesā pēc prejudiciāla nolēmuma - tiesība vai pienākums?

Vispārējā kārtībā vēršanās tiesā ar prejudiciālu jautājumu ir tiesība, kas piemīt jebkurai no ES dalībvalstu tiesām, sākot jau ar pirmās instances tiesām, un to nodrošina LESD 267.panta otrā daļa. Šī paša panta trešā daļa, turpretī, uzliek dalībvalstu tiesām, kuru lēmumus nevar pārsūdzēt, pienākumu vērsties ES Tiesā ar prejudiciālu jautājumu, kas cita starpā nenozīmē tikai konkrētās dalībvalsts augstākās instances tiesas, bet visas dalībvalsts tiesas, kuru lēmums nav pārsūdzams. Šajā sakarā ir grūti ES mērogā statistiski noteikt, kuras instances tiesas uzdot prejudiciālus jautājumus visbiežāk, ņemot vērā faktu, ka katrā dalībvalstī var būt atšķirīgs tiesu instanču sadalījums un nolēmumu pārsūdzības iespējas - kādā valstī iespējams pirmās instances tiesas nolēmums nav pārsūdzams, kas attiecīgi nozīmē, ka šī tiesa ES tiesību un prejudiciālā nolēmuma procedūras kontekstā ir uzskatāma par pēdējās

---

³⁷ Javris M.A. The Application of EC Law by National Courts. The Free Movement of Goods. Oxford: Clarendon Press, 1998, p.425-426

³⁸ Worldometers: Countries in the EU by population (2018). Pieejams: <http://www.worldometers.info/population/countries-in-the-eu-by-population/> [aplūkots 22.03.2018]

³⁹ Eiropas Savienības Tiesas oficiālā tīmekļa vietne. Pieejams: https://curia.europa.eu/jcms/jcms/j_6/en/ [aplūkots 04.04.2018.]

instances tiesu. Ņemot vērā iepriekš minēto, šī pienākuma ignorēšana ir LES 4.panta 3.punkta pirmajā daļā minētā lojālās sadarbības principa pārkāpums⁴⁰, kas, savukārt, ir pietiekošs pamats pārkāpuma procedūras uzsākšanai, jo rezultē tiesas nolēmumā, kurš ir pretrunā ES tiesībām. Realitātē tas var tikt uzskatīts par tik nopietnu ES tiesību pārkāpumu, ka var iestāties valsts atbildība.⁴¹ Sākotnēji ES Tiesa plaši interpretēja jēdzienu "tiesa", nolūkā iedrošināt dalībvalstis vērsties tajā ar prejudiciālā nolēmuma lūgumiem, kā arī pieņēma jautājumus, kas nebija atbilstoši noformulēti,⁴² tomēr ar laiku šāda pieeja ne tikai sasniedza savu mērķi, bet pat pārslogoja ES tiesu, kā rezultātā pamazām tika ieviesti izņēmumi no šī pienākuma⁴³, un līdz galam tika noformulēti lietā 283/81 CILFIT – 1)ja ir radies jautājums, kas ir radies saistībā ar ES tiesībām nav būtisks lietas iznākuma noteikšanā; 2)*acte éclairé* doktrīna - ES Tiesa jau ir sniegusi prejudiciālu nolēmumu par šo jautājumu; 3)kritizētā *acte clair* doktrīna - nepastāv nekādu saprātīgu šaubu par ES tiesību pareizu piemērošanu, kas līdz ar to rada iespēju dalībvalsts tiesai izvairīties no vēšanās ES Tiesā pēc prejudiciāla nolēmuma, pamatojot to ar argumentu, ka tai ir skaidra ES tiesību piemērošana.⁴⁴ Nosakot šādus izņēmuma gadījumus, ES Tiesa centusies cīnīties ar aizvien pieaugošo pieteikumu skaitu, kas ar katru gadu tupina pārspēt iepriekšējos rekordus. Ja šāda tendence turpināsies, pastāv iespēja, ka ES Tiesa noteiks jaunus izņēmumus no šī pienākuma.

---

⁴⁰ Līguma par Eiropas Savienību konsolidētā versija. Eiropas Savienības Oficiālais Vēstnesis, C 202, 2016.gada 7.jūnijs

⁴¹ Broberg M., Fenger N. Preliminary references to the European Court of Justice. Oxford: Oxford University press, 2010, p.432

⁴² Tridimas T. Knocking on Heaven's Door: Fragmentation, Efficiency and Defiance in the Preliminary Ruling Procedure. Common Market Law Review, 2003, Vol. 40, p.11

⁴³ Dettmers W. The preliminary ruling procedure pursuant to Article 267 TFEU. Pieejams: http://www.ejtn.eu/Documents/About%20EJTN/Administrative%20Law%202016/AD201605%20Preliminary%20Ruling%20ERA%2019-20%20Sept/DETTMERS_The_Preliminary_Ruling_Procedure_2016.pdf [aplūkots 25.04.2018.]

⁴⁴ Buka A. Prejudiciālie nolēmumi Eiropas Savienībā: Aktuālākie problēmjautājumi un tiesiskā regulējuma pilnveidošanas iespējas. Promocijas darbs. Latvijas Universitāte: Rīga, 2013, 83.lpp

1.5. Prejudiciāla nolēmuma procedūra

1.5.1. Parastā procedūra

Nacionālā tiesa var vērsties ES Tiesā jebkurā tiesvedības stadijā. ES Tiesa gan ir norādījusi, ka vispiemērotākais brīdis tam ir tad, kad visi fakti lietā ir noskaidroti un ir izlemti jautājumi, kas attiecas uz nacionālo tiesību piemērošanu.⁴⁵ Kā vēsta ES Tiesas Statūtu 20.pants, prejudiciāla nolēmuma procedūra sastāv no divām daļām – rakstiskās un mutiskās.

Saskaņā ar ES Tiesas Statūtu 23.pantu, dalībvalsts tiesa pati informē ES Tiesu par savu lēmumu lūgt prejudiciālu nolēmumu,⁴⁶ un tam seko jautājuma (jautājumu) publicēšana Oficiālajā Vēstnesī. Rakstiskā daļa sakas ar paziņošanu par lietas izskatīšanu ES Tiesā pamatlīetas pusēm, dalībvalstu valdībām, Komisijai un ES iestādei, kura izdevusi tiesību aktu, par kura spēkā esamību vai interpretāciju ir iesniegtais lūgums, lai tās var iesniegt savus apsvērumus.⁴⁷ Tāpat konkrētos gadījumos, kas skar Eiropas Ekonomiskās Zonas līguma darbības jomas, tiek informētas arī valstis, kas nav ES dalībvalstis, bet ir EEZ līgumslēdzējas puses, kā arī šajā līgumā minētā EBTA Uzraudzības iestāde⁴⁸, un arī tām tiek dots laiks apsvērumu iesniegšanai. Šajos apsvērumos drīkst minēt faktus, kas nav minēti prejudiciāla nolēmuma lūgumā, neatkarīgi no tā, vai šie fakti bijuši zināmi iesniedzējtiesai. ES Tiesa, ja tā to uzskata par nepieciešamu, lai labāk izprastu uzdoto jautājumu, var lūgt iesniegt pierādījumus vai paskaidrojumus par faktiskajiem apstākļiem. Visus apsvērumus apkopo tiesnesis referents un ziņo par tiem ES Tiesas kopsapulcē, kurā, cita starpā, izlemj cik tiesneši skatīs lietu un vai ir nepieciešams izskatīt lietu mutvārdu procesā⁴⁹, ar ko arī tiek noslēgta rakstiskā daļa.

Katrs, kurš bija tiesīgs iesniegt apsvērumus, var izlemt, vai piedalīties mutiskajā daļā neatkarīgi no tā, vai ir piedalījies rakstiskajā daļā. Jāatzīmē, ka ne visas lietas tiek skatītas mutiski, nolūkā samazināt ES Tiesas noslogojumu un saīsinātu procedūras ilgumu, un lai gan

---

⁴⁵ Foster N. Foster on EU Law. Sixth edition. Oxford: Oxford University Press, 2017, p.199

⁴⁶ “Par Eiropas Savienības Tiesas statūtiem”. Eiropas Savienības Oficiālais Vēstnesis, C 326, 2012.gada 26.oktobris.

⁴⁷ Broberg M., Fenger N. Preliminary references to the European Court of Justice. Second edition. Oxford: Oxford University Press, 2014, p.347-348

⁴⁸ “Par Eiropas Savienības Tiesas statūtiem”. Eiropas Savienības Oficiālais Vēstnesis, C 326, 2012.gada 26.oktobris.

⁴⁹ Eiropas Savienības oficiālā tīmekļa vietne. Eiropas Savienības Tiesa: Īss apraksts. Pieejams: https://europa.eu/european-union/about-eu/institutions-bodies/court-justice_lv [aplūkots 25.04.2018.]

jebkurš, kuram ir tiesības iesniegt savus apsvērumus, var trīs nedēļu laikā pēc paziņojuma par rakstiskās procesa daļas pabeigšanas saņemšanas lūgt ES Tiesu izskatīt lietu mutiskā procesā, tai nav pienākums apmierināt šādu lūgumu, ja tā ir spējīga pieņemt nolēmumu rakstveida procesā.⁵⁰

Katram ir jāziņo ES Tiesai par savu plānoto mutvārdu paskaidrojumu izklāsta ilgumu, kas parasti nedrīkst pārsniegt 20 minūtes, bet, ja lietu izskata trīs tiesneši – 15 minūtes. Šajā laika limitā, ko tomēr ir iespējams lūgt pagarināt vismaz 15 dienas pirms tiesas sēdes, neietilpst atbildēšana uz ES Tiesas uzdotiem jautājumiem. Secība, kādā tiek izklāstīti mutiskie paskaidrojumi ir šāda – vispirms uzstājas pieteicējs, tad atbildētājs, citas personas, kas piedalās pamata tiesvedībā iesniedzējtiesā, dalībvalstu valdības un valstu, kas nav ES dalībvalstis, valdības alfabētiskā secībā, Padome, Eiropas Parlaments un EBTA Uzraudzības iestāde, un pašas beigās Komisija. Pēc mutisko paskaidrojumu sniegšanas tiesas mutvārdu sēde tiek slēgta. Vēlāk atklātā tiesas sēdē ģenerālvokāts paziņo savu atzinumu par lietu, kas parasti ir gatavs vidēji divu mēnešu laikā pēc mutisko paskaidrojumu uzklauššanas tiesas sēdē. ES Tiesa gan pēc ģenerālvokāta uzklauššanas var lemt par lietas izlemšanu bez ģenerālvokāta oficiāla atzinuma uzklauššanas. Kad ES Tiesa ir sastādījusi savu nolēmumu, tas tiek nosūtīts iesniedzējtiesai, kuras uzdevums ir, ievērojot saņemto atbildi, sniegt savu nolēmumu. ES Tiesas ieteikumu valstu tiesām par prejudiciālās tiesvedības ierosināšanu 29.punkts 2016.gada 25.novembra redakcijā vēsta, ka iesniedzējtiesa pēc nolēmuma pieņemšanas tiek aicināta informēt ES Tiesu par attiecīgā nolēmuma piemērošanu un ziņot par tās pieņemto lēmumu pamatlietā.⁵¹

Vispārējā kārtībā ES Tiesa izskata lietas tādā secībā, kādā tās ir saņēmusi, tomēr ir gadījumi, kad lietu ir nepieciešams izskatīt ātrāk par citām. Kopš Lisabonas līguma stāšanās spēkā 2009.gada 1.decembrī LESD 267.panta saturā ir pievienota ceturrtā daļā, kas paredz, ka lietas, kuras saistītas ar personu apcietinājumā, ir izskatāmas ar minimālu kavēšanos.⁵² Tomēr jau kopš 2000.gada 1.jūlija pastāv paātrinātā un kopš 2008.gada 1.marta - steidzamības procedūra, nolūkā paātrināt tiesvedības gaitu, kura standarta kārtībā saskaņā ar 2018.gada 23.marta preses relīzes datiem 2017.gadā ilgusi vidēji 15,7 mēnešus⁵³. Izskatot tiesu praksi

---

⁵⁰ Broberg M., Fenger N. Preliminary references to the European Court of Justice. Second edition. Oxford: Oxford University Press, 2014, p.386-387

⁵¹ Eiropas Savienības Tiesas ieteikumi valsts tiesām par prejudiciālās tiesvedības ierosināšanu. Eiropas Savienības Oficiālais Vēstnesis, C 439, 2016.gada 25.novembris

⁵² Biondi A., Eeckhout P., Ripley S. edition. EU law after Lisbon. Oxford: Oxford University Press, 2012, p.202

⁵³ Eiropas Savienības Tiesas 2018.gada 23.marta preses relīze Nr.26/18. Pieejams: <https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2018-03/cp180036lv.pdf> [aplūkots 25.04.2018.]

secināms, ka Latvijas tiesas ne reizi nav lūgušas piemērot ne paātrināto, ne steidzamības procedūru. Acīmredzot, tās vēl nevienā lietā nav saskatījušas pietiekošu pamatu šo procedūru piemērošanas lūgšanai, un arī ES Tiesa nevienā lietā, kas ierosināta pēc Latvijas lūguma, nav pati pēc savas iniciatīvas piemērojusi nevienu no tām.

1.5.2. Paātrinātā procedūra

Kā vēsta ES Tiesas Reglamenta 105.pants, izņēmuma gadījumos, kad tas ir nepieciešams, ES Tiesa var pati pieņemt lēmumu vai nacionālā tiesa var lūgt lietu izskatīt paātrinātās procedūras kārtībā. Nevienam citam nav tiesību lemt par šīs procedūras piemērošanas lūgšanu, taču tas nenozīmē, ka pamatlietā iesaistītajām pusēm ir aizliegts mēģināt par to pārliecināt nacionālās tiesas tiesnesi (tiesnešus).⁵⁴ Pēc tiesneša referenta un ģenerālvokāta noklausīšanās, gadījumā, ja lietas daba prasa tās izskatīšanu īsā laikā, ES Tiesas priekšēdējās var lemt par paātrinātās procedūras piemērošanu. Šādā gadījumā nekavējoties tiek noteikts konkrēts lietas izskatīšanas datums un pamatlietas pusēm tiek dotas ne mazāk kā 15 dienas savu paskaidrojumu iesniegšanai, kā arī nosūtīšanai pārējām ieinteresētajām personām.⁵⁵ Lietas izskatīšanas šādā kārtībā maksimālais ilgums ir seši mēneši.⁵⁶

Gadījumā, ja ES Tiesa var izdot motivētu rīkojumu, tā var izlaist mutisko procesa daļu un ģenerālvokāta rakstveida ziņojuma sniegšanu. Tā arī ja ES Tiesa uzskata, ka ir nepieciešama tiesas sēde mutisku paskaidrojumu uzklaušanai, tā var izlaist ģenerālvokāta rakstveida ziņojuma saniegšanu. Šādi vairākas lietas ir tikušas izskatītas vien gada laikā,⁵⁷ kas nozīmē veiksmīgu procesuālās ekonomijas principa realizēšanu.

---

⁵⁴ Broberg M., Fenger N. Preliminary references to the European Court of Justice. Second edition. Oxford: Oxford University Press, 2014, p.395

⁵⁵ Eiropas Kopienų Tiesas Reglamenta konsolidētā versija. Pieejams: https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2012-10/rp_en.pdf [aplūkots: 23.04.2018].

⁵⁶ Kucina I., Soņeca V., Petrocka-Petrovska E., Davidoviča J. Rokasgrāmata par Eiropas Savienības Tiesas lietām un pārkāpuma procedūrām. Latvijas Republikas Tieslietu ministrija, 2018, 26.lpp

⁵⁷ Broberg M., Fenger N. Preliminary references to the European Court of Justice. Second edition. Oxford: Oxford University Press, 2014, p.394

1.5.3. Steidzamības procedūra

Saskaņā ar ES Tiesas Statūtu 23.a pantu ES Tiesa pati vai pēc iesniedzējtiesas lūguma var piemērot steidzamības procedūru lietās, kurās prejudiciālais nolēmums ir lūgts par jautājumiem, kas attiecas uz “brīvības, drošības un tiesiskuma telpu”⁵⁸. Ja šādu lūgumu izteikusi iesniedzējtiesa, tai ir jānorāda lietas faktiskie apstākļi, attiecīgais nacionālo tiesību regulējums un jāpamato, kādēļ būtu jāpiemēro steidzamības procedūra. Papildus tam, ja tas ir iespējams, iesniedzējtiesai ir jānorāda, kādai tās ieskatā būtu jābūt atbildei uz katru uzdoto jautājumu.⁵⁹

Šāda veida procedūru raksturo apstākļi, ka lietas maksimālais izskatīšanas ilgums ir trīs mēneši,⁶⁰ to izskata piecu tiesnešu sastāvs un mutvārdu daļā tiesas sēdē piedalās visi tie paši subjekti, kas paātrinātās procedūras kārtībā, turpretī rakstveida daļā rakstveida apsvērumus iesniedz vienīgi pamatlietas puses, iesniedzējtiesas valsts valdība, Komisija un ES iesāde, kas izdevusi attiecīgo tiesību aktu, kā arī tas, ka lielākā daļa no komunikācijas tiek īstenota elektroniski – ar faksa vai elektroniskā pasta starpniecību.⁶¹

---

⁵⁸ Līguma par Eiropas Savienību un Līguma par Eiropas Savienības darbību konsolidētās versijas 3.protokols “Par Eiropas Savienības Tiesas statūtiem”. Eiropas Savienības Oficiālais Vēstnesis, C 326, 2012.gada 26.oktobris.

⁵⁹ Līguma par Eiropas Savienību un Līguma par Eiropas Savienības darbību konsolidētās versijas 3.protokols “Par Eiropas Savienības Tiesas statūtiem”. Eiropas Savienības Oficiālais Vēstnesis, C 326, 2012.gada 26.oktobris.

⁶⁰ Kucina I., Soņeca V., Petrocka-Petrovska E., Davidoviča J. Rokasgrāmata par Eiropas Savienības Tiesas lietām un pārkāpuma procedūrām. Latvijas Republikas Tieslietu ministrija, 2018, 26.lpp

⁶¹ Broberg M., Fenger N. Preliminary references to the European Court of Justice. Second edition. Oxford: Oxford University Press, 2014, p.400

2. PREJUDICIĀLA NOLĒMUMA SEKAS

Prejudiciāls jautājuma uzdošana ir fakultatīva, lai gan LESD noteiktajos gadījumos obligāta, tiesvedības daļa, kurā ES Tiesas uzdevums nav lietu izlemt pēc būtības, bet lemt par kādu konkrētu jautājumu - attiecīgā ES normatīvā akta spēkā esamību vai interpretāciju. Nereti prejudiciālais nolēmums arī nosaka lietas iznākumu, kas nozīmē to, ka iesniedzējtiesai nav daudz vaļas lietas izlemšanā, tomēr lielākajā daļā gadījumu pēc prejudiciāla nolēmuma saņemšanas ir nepieciešams izlemt vēl citus jautājumus pirms galējā nolēmuma sniegšanas.

Runājot par prejudiciāla nolēmuma sekām, jāizšķir tā ietekme uz dažādiem subjektiem. Piemēram, ja ES Tiesa savā spriedumā atzinusi, ka ES tiesību akts ir spēkā neesošs, sekas šajā gadījumā izpaužas atbildīgās institūcijas pienākumā mainīt attiecīgo regulējumu, kā arī atlīdzināt par pretlikumīgā normatīvā regulējuma izraisītajām kaitīgajām sekām cietušajai pusei⁶², tomēr sekas attiecībā uz pretlikumīgo normatīvo aktu izdevušo institūciju šajā darbā netiek pētītas, toties turpmākajās nodaļas apakšnodaļās tiks aplūkotas sekas attiecībā uz iesniedzējtiesu, pārējām dalībvalstu tiesām un pašu ES Tiesu.

2.1. Latvijas tiesa, kas uzdevusi prejudiciālo jautājumu

Atbildei uz prejudiciālo jautājumu par ES tiesību piemērošanu ir saistošs spēks attiecībā uz to valsts tiesu, kura jautājumu uzdevusi, un par to strīdu nav un nav bijis. Ja valsts tiesa pieņem nolēmumu, kas ir pretējs ES Tiesas sniegtajam prejudiciālajam nolēmumam, pastāv lielāks risks, ka lēmums tiks pārsūdzēts, un pat risks, ka iestāsies valsts atbildība;⁶³ un lai gan ES tiesībās nav noteiktu sankciju par prejudiciālā nolēmuma neievērošanu, šādas nacionālo tiesu nepakļaušanās notiek ļoti reti.⁶⁴ Tomēr prejudiciālais nolēmums ir saistošs tikai attiecībā uz tajā sniegto ES tiesību interpretāciju vai spēkā esamības vai neesamības konstatāciju - pietam, nacionālā tiesa var no prejudiciālā nolēmuma "izvilkt" tikai svarīgos secinājumus, vai pat nekādus, ja, piemēram, tā pēc tam secina, ka lieta izspriežama uz citiem

---

⁶² Arnall A.M., Dashwood A.A., Ross M.G., Wyatt D.A. European Union Law. Fourth edition. London: Sweet & Maxwell, 2000, p.280

⁶³ Broberg M., Fenger N. Preliminary references to the European Court of Justice. Oxford: Oxford University press, 2010, p.432-433

⁶⁴ Larion I.M. The effects of Preliminary Rulings. In: International Conference : CKS - Challenges of the Knowledge Society, 2015, p.449

pamatiem.⁶⁵ Saistošais spēks šajā gadījumā saprotams tā, ka iesniedzējtiesai ir jāievēro nolēmuma saturs un jāsaprot ceļš, kā līdz tam nonākt, jo svarīgāka par rezolutīvo daļu ir tieši motivācijas daļa⁶⁶, kura pietam arī ir saistoša.⁶⁷ Izprotot ES Tiesas argumentāciju, iesniedzējtiesa un pārējās dalībvalstu tiesas var izmantot to savā turpmākajā praksē.

Galvenais, kas iesniedzējtiesai ir jāievēro ir tas, lai tās pieņemtais spriedums nav pretrunā prejudiciālā nolēmumā secinātajam – tā nedrīkst interpretēt ES tiesības pretēji tam, kā to norādījusi ES Tiesa savā nolēmumā⁶⁸, kā arī nedrīkst piemērot ES tiesību aktu, ko ES Tiesa atzinusi par spēkā neesošu – ir jāveic visi nepieciešamie soļi, lai panāktu nacionālā regulējuma un tiesisko attiecību noregulējuma saskaņu ar ES Tiesas nolēmumu.⁶⁹ Abos gadījumos vērojams *ex tunc* princips - ES Tiesas sniegtais skaidrojums attiecībā uz ES tiesību piemērošanu attiecas ne tikai uz turpmāko laiku, bet arī uz tiesiskām attiecībām pirms prejudiciālā nolēmuma sniegšanas – patiesībā sniegtā interpretācija vai spēkā esamības konstatācija uzskatāma par pastāvošu jau kopš attiecīgā normatīvā akta pieņemšanas brīža. Tikai ES Tiesa ir tiesīga savā nolēmumā noteikt un ierobežot tā spēku laikā, pietam tikai tiesiskās noteiktības principa vārdā vai nopietnu finansiālu sekunovēršanas noūkā, - iesniedzējtiesai šajā sakarā nav nekādas teikšanas.⁷⁰ Tikai atsevišķos gadījumos ES Tiesa ir noteikusi, ka sniegtais nolēmums ir attiecināms vienīgi uz konkrēto lietu. Attiecībā uz ES tiesību aktu spēkā esamību retroaktīvais jeb atpakaļejošais spēks tiek mazāk piemērots, nekā interpretācijas sniegšanas gadījumos. Tas ir skaidrojams ar faktu, ka normatīvā akta regulējuma atzīšana par spēkā neesošu var radīt nopietnas sekas tiem, kas uz to paļāvušies – varētu diskutēt par tiesiskās paļāvības principa pārkāpumu.⁷¹

---

⁶⁵ Levasseur A.A. and Scott R.F. The Law of the European Union. A new constitutional order. Materials and cases. United States of America: Carolina Academic Press, 2001, p.645

⁶⁶ Larion I.M. The effects of Preliminary Rulings. In: International Conference : CKS - Challenges of the Knowledge Society, 2015, p.448

⁶⁷ Broberg M., Fenger N. Preliminary references to the European Court of Justice. New York: Oxford University press, 2010, p.433

⁶⁸ Larion I.M. The effects of Preliminary Rulings. In: International Conference : CKS - Challenges of the Knowledge Society, 2015, p.448

⁶⁹ Arnall A., Dashwood A., Dougan M., Ross M., Spaventa E., Wyatt D. European Union Law. Fifth edition. London: Sweet & Maxwell, 2006, p.527

⁷⁰ Larion I.M. The effects of Preliminary Rulings. In: International Conference : CKS - Challenges of the Knowledge Society, 2015, p.448

⁷¹ Woods L., Watson P. Steiner & Woods EU Law. Twelfth edition. Oxford: Oxford University Press, 2014, p.242

Par prejudiciālā nolēmuma saistošo spēku liecina arī gadījumi, kad pēc šāda nolēmuma saņemšanas, puse atsauc pieteikumu tiesā, jo saprot, kādas būs tiesvedības sekas. Tā lietā SKA-1/2016 par to, vai līgumslēdzēja iestāde var publiskā iepirkuma specifikācijās uzlikt par pienākumu pretendētājam, pirms publiskā iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas, noslēgt sabiedrības līgumu vai izveidot pilnsabiedrību ar subjektiem, uz kuru iespējams pretendents balstās, uz ko Tiesa atbildējusi noraidoši⁷², AT Senāts motīvu daļā norādījis, ka kasācijas tiesvedība izbeidzama, jo prasītājs ir atsaucis savu kasācijas sūdzību.⁷³ Līdz ar to ir secināms, ka prasītājs bija pārliecināts, ka iesniedzējtiesas nolēmums sakrītīs ar ES Tiesas secināto prejudiciālajā nolēmumā.

Vēl aplūkojams ir jautājums par to, cik lielā mērā prejudiciālais nolēmums ir saistošs. Nav šaubu, ka saistošas ir atbildes uz uzdotajiem jautājumiem, bet kas notiek situācijā, kad ES Tiesa ir sniegusi atbildi, kas pārsniedz uzdoto jautājumu tvērumu, sniegusi, tā teikt, *ultra vires* atbildi? Palūkojoties uz to tādā gaismā, ka ES Tiesa iespējams labāk izprot un uztver lietas problēmjautājumu, nekā tas ir noformulēts prejudiciāla nolēmuma lūgumā, un tādējādi sniedz atbildi, kas pēc iespējas labāk palīdzētu iesniedzējtiesai strīda atrisināšanā, kā arī apzinoties, kāda neskaidrība rastos par to, kura daļa ir saistoša iesniedzējtiesai, ja reiz visām pārējām dalībvalstu tiesām nolēmums ir jāievēro pilnā apjomā (kas tiks aplūkots nākamajā apakšnodaļā), secināms, ka tikai loģiski un godīgi ir uzskatīt, ka prejudiciālais nolēmums ir saistošs attiecībā uz visu tā saturu, un respektēt šo ES Tiesas sniegto *ultra vires* atbildi.⁷⁴

Atskirībā no pēdējās instances tiesām, kuru nolēmums nav pārsūdzams, kurām nav izvēles iespēju par vēršanos ES Tiesā, nepastāvot izņēmumam no šī pienākuma, pārējām tiesām tomēr ir šāda izvēle. Tas nozīmē, ka šīs tiesas, izvēloties uzdot prejudiciālu nolēmumu, pašas izrāda gatavību un vēlmi pieņemt ES Tiesas atbildi sev par saistošu.⁷⁵

---

⁷² ES Tiesas 14.01.2016. spriedums lietā C-234/14 SIA “Ostas celtnieks” pret Talsu novada pašvaldību, Iepirkumu uzraudzības biroju.

⁷³ AT Senāta Administratīvo lietu departamenta 26.02.2016. spriedums lietā SKA-1/2016.

⁷⁴ Larion I.M. The effects of Preliminary Rulings. In: International Conference : CKS - Challenges of the Knowledge Society, 2015, p.449

⁷⁵ Broberg M., Fenger N. Preliminary references to the European Court of Justice. Oxford: Oxford University press, 2010, p.106

2.2. Pārējās ES dalībvalstu tiesas

Sākotnēji pastāvēja uzskats, ka prejudiciālais nolēmums ir saistošs tikai un vienīgi tiesai, kura vērsusies ES Tiesā pēc prejudiciāla nolēmuma, tomēr mūsdienās šis viedoklis ir mainījies⁷⁶ - tas ir ieguvis *erga omnes* statusu⁷⁷ – vispāršaistošu spēku. Ņemot vērā iepriekš minēto par mērķi nodrošināt ES tiesību normu vienādu piemērošanu un interpretēšanu, ir secināms, ka prejudiciālam nolēmumam ir paredzēts saistošs spēks - gan attiecībā uz iesniedzējtiesu, kas vērsusies ES Tiesā ar prejudiciālu jautājumu, gan attiecībā uz pārējām ES dalībvalstu tiesām.

Par to, ka šis noteikums tiek ievērots, liecina, piemēram, apstākļi, ka dalībvalstu tiesas savos nolēmumos nereti atsaucas uz ES Tiesas nolēmumiem, kurus lūgušas ir citas tiesas, tādējādi atzīstot prejudiciālo nolēmumu vispāršaistošo raksturu. Pretējā gadījumā prejudiciāla nolēmuma procedūras mērķis – vienādas ES tiesību piemērošanas veicināšana visā ES – nevarētu tikt sasniegts.⁷⁸ Attiecīgi, lai gan atzīt ES tiesību aktu par spēkā neesošu nav nacionālo tiesu kompetencē,⁷⁹ ja ES Tiesa ir atzinusi kādu ES tiesību aktu par spēkā neesošu, to kā tādu ir jāuztver arī visām pārējām dalībvalstu tiesām⁸⁰, kā arī, ja ES Tiesa ir sniegusi, piemēram, kādas direktīvas nosacījuma interpretāciju, pārējām tiesām šis nosacījums jātulko saskaņā ar šo interpretāciju⁸¹, no kā izriet dalībvalstu tiesu pienākums sekot līdzi ES Tiesas tiesu praksei.

Tāpat par prejudiciālo nolēmumu saistošo spēku attiecībā uz pārējām dalībvalstu tiesām liecina jau pieminētā *acte éclairée* doktrīna – ja tiek uzdots jautājums, uz kuru ES Tiesa jau ir sniegusi atbildi iepriekšējā nolēmumā⁸², tā izdod motivētu rīkojumu ar atsauci uz šo nolēmumu un jaunu nolēmumu nesastāda, kas arī līdzi ar to norāda uz faktu, ka prejudiciālam

---

⁷⁶ Broberg M., Fenger N. Preliminary references to the European Court of Justice. Oxford: Oxford University Press, 2010, p.441

⁷⁷ Horspool M., Humphreys M. European Union Law. Sixth edition. Oxford: Oxford University Press, 2010, p.95

⁷⁸ Larion I.M. The effects of Preliminary Rulings. In: International Conference : CKS - Challenges of the Knowledge Society, 2015, p.450

⁷⁹ Broberg M., Fenger N. Preliminary references to the European Court of Justice. Second edition. Oxford: Oxford University Press, 2014, p.451

⁸⁰ Arnall A.M., Dashwood A.A., Ross M.G., Wyatt D.A. European Union Law. Fourth edition. London: Sweet & Maxwell, 2000, p.280

⁸¹ Broberg M., Fenger N. Preliminary references to the European Court of Justice. Second edition. Oxford: Oxford University Press, 2014, p.451

⁸² Ibid.

no lēmumam nav paredzēts saistošs spēks tikai attiecībā uz iesniedzējtiesu un pamatlietas pusēm.

Ja iesniedzējtiesas pieņemtais nolēmums tiek pārsūdzēts, prejudiciālā nolēmuma saturs ir jāievēro arī tiesām, kas izskata to pašu lietu apelācijas vai kasācijas instancē, tomēr tās saglabā tiesību pašas vērsties ES Tiesā, lai precizētu iepriekšējā prejudiciālā nolēmuma saturu, vai ja tām pašām rodas kāds jautājums par ES tiesībām, uz kuru nepieciešams atbildēt, pirms tās var pieņemt savu gala nolēmumu. Tas gan nenozīmē, ka dalībvalstu tiesas drīkst uzdot ES Tiesai jautājumu, nolūkā apšaubīt iepriekšējo nolēmumu⁸³, jo ES Tiesa ir augstākā institūcija ES tiesību piemērošanas kontekstā, un, pieļaujot situāciju, kad nacionālā tiesa var apšaubīt ES Tiesas nolēmumu, tiktu grauts ES Tiesas autoritatīvais statuss.

2.3. ES Tiesa

Runājot par darbā aplūkotā tiesību institūta saistošo spēku attiecībā uz ES institūciju, kas to piemēro, jāatzīst, ka lai gan ES nepastāv precedentu tiesības,⁸⁴ kas balstās uz *stare decisis* principu, ES Tiesa tomēr cenšas sekot saviem iepriekš pieņemtajiem nolēmumiem un būt konsekventa savā darbībā un argumentācijā.⁸⁵ ES Tiesa bieži vien nolēmumu motīvu daļā atsaucas uz sevis agrāk pieņemtajos prejudiciālos nolēmumos minētiem argumentiem, kuri ir visiem pieejami, jo tie visi tiek publicēti ES Tiesas mājaslapā.⁸⁶ Tomēr ES Tiesa ir tiesīga pārskatīt savu tiesu praksi un vēlākās līdzīgās lietās lemt citādāk, ja tam ir pietiekoši labs pamatojums, - tātad tā ir spējīga mainīt savu viedokli un tādējādi mainīt arī to, kā citām dalībvalstu tiesām jāvērtē attiecīgo tiesību aktu vai normu.

Jāatzīmē, ka prejudiciālo nolēmumu nav iespējams pārsūdzēt⁸⁷, ņemot vērā, ka ar to netiek noteikts galējais noregulējums lietā, tādējādi nav ko pārsūdzēt, jo tas nevienai no pusēm nerada tiesiskas sekas, un ka nav kam šo nolēmumu pārsūdzēt, pieturoties pie vispārējās kārtības, ka jebkuras tiesas nolēmums pārsūdzams augstākas instances tiesai. Tas

---

⁸³ Larion I.M. The effects of Preliminary Rulings. In: International Conference : CKS - Challenges of the Knowledge Society, 2015, p.450

⁸⁴ Foster N. EU law. Directions. Third edition. Oxford: Oxford University Press, 2012, p.167

⁸⁵ Broberg M., Fenger N. Preliminary references to the European Court of Justice. New York: Oxford University press, 2010, p.106

⁸⁶ Eiropas Savienības Tiesas nolēmumi pieejami mājaslapā www.curia.europa.eu.

⁸⁷ Larion I.M. The effects of Preliminary Rulings. In: International Conference : CKS - Challenges of the Knowledge Society, 2015, p.448

nozīmē, ka ES Tiesa kā augstākā ES tiesību piemērotāja lemj kā pirmā un pēdējā instance, un prejudiciālais nolēmums ir galējs, tomēr ES Tiesai tās pieņemtie nolēmumi nav uzskatāmi par saistošiem, kā iesniedzējtiesai un pārējām ES dalībvalstu tiesām.

3. PREJUDICIĀLU NOLĒMUMU PROBLEMĀTIKA LATVIJAS TIESU PRAKSĒ

Darbā tika izvirzīti vairāki aspekti, ko analizēt sakarā ar Latvijas tiesu praksi pētāmā tiesību institūta izmantošanā – 1) vai un cik lielā mērā tiek ievērota prejudiciālā nolēmuma saturā sniegtā atbilde uz jautājumiem, pieņemot un argumentējot savu nolēmumu pamatlietā; 2) vai un kādos gadījumos Latvijas tiesas izmanto atkārtotas vēršanās ES Tiesā iespēju; 4) cik aktīvi Latvijas tiesas seko līdzi ES Tiesu praksei un izmanto to savos nolēmumos; 5) cik veiklas ir Latvijas tiesas atbildē sniegtās informācijas pārņemšanā un pamatošanā savā nolēmumā; 6) vai Latvijas tiesas uzdod jautājumus, uz kuriem atbildēt ir ES tiesas kompetencē - vai ES tiesai nākas saskarties ar jautājumiem par nacionālo tiesību piemērošanu un faktisko apstākļu analīzi.

3.1. Prejudiciālā nolēmuma ievērošana attiecībā uz uzdoto jautājumu

Priekšnosacījums, lai varētu izvērtēt to, vai valsts tiesas ievēro prejudiciālos nolēmumus, ir prejudiciāla nolēmuma esamība. Loģiski, tas nozīmē, ka ir jābūt uzdotam jautājumam un ir jābūt saņemtai atbildei. Līdz ar to nekāda analīze nav iespējama gadījumā, ja 1) valsts tiesa ir lūgusi prejudiciālu nolēmumu, bet vēlāk to atsaukusi, kā tas ir noticis lietā C-204/15, kurā tadēļ ES Tiesas priekšsēdētājs ir izdevis rīkojumu, ar kuru lūdzis lietas izslēgšanu no reģistra⁸⁸; 2) ja ES Tiesa secina, ka tā jau ir sniegusi prejudiciālu nolēmumu par identisku jautājumu un izlemj iesniedzējtiesai izdot rīkojumu ar atsauci uz minēto nolēmumu, piemēram, kā lietā C-462/15 - ES Tiesa secinājusi, ka AT Senāta Administratīvo lietu departamenta uzdotais jautājums par Regulas Nr. 73/2009 29. panta 1. punkta (kurā noteikts, ka maksājumus saskaņā ar I pielikumā uzskaitītajām atbalsta shēmām [atbalsta] saņēmējiem izmaksā pilnībā⁸⁹) interpretāciju jau ir atbildēts vairākos iepriekšējos ES Tiesas nolēmumos, un devusi to uzskaitījumu⁹⁰; 3) ja pamatstrīdā iesaistītās puses ir noslēgušas izlīgumu un prejudiciālais nolēmums vairs nav nepieciešams - lietā C-159/16 iesniedzējtiesa nosūtīja ES Tiesai vēstuli ar ziņojumu, ka pušu starpā ir noslēgts izlīgums un tiesvedība ir izbeigta, tādēļ

---

⁸⁸ ES Tiesas 15.01.2016. rīkojums lietā C-204/15 Valsts ieņēmumu dienests pret SIA "Latspas"

⁸⁹ Regula 73/2009, OV, 2009, L 30, p.16

⁹⁰ ES Tiesas 28.04.2016. rīkojums lietā C-462/15 Verners Pudāns pret Valsts ieņēmumu dienestu.

prejudiciālā nolēmuma sniegšana vairs nav aktuāla⁹¹; 4)ja ES Tiesa secinājusi, ka prejudiciālo jautājumu uzdevusi institūcija, kura nav uzskatāma par tiesu ES tiesību izpratnē; 5)ja ES Tiesa ir atteikusi prejudiciāla nolēmuma sniegšanu, piemēram, ja tā nav kompetenta atbildēt uz šādu jautājumu, konstatēta jautājuma nepieļaujamība vai atbilde uz uzdoto jautājumu nav nepieciešama, lai izlemtu lietu. Tā, piemēram, lietā C-350/13 ES Tiesa atteica prejudiciāla nolēmuma sniegšanu par to, kā interpretējams Regulas Nr.44/2001 34.panta 1.punkts, kurš nosaka, ka ārvalstīs pieņemtu spriedumu neatzīst, ja šāda atzīšana ir klaji pretrunā tās dalībvalsts sabiedriskajai kārtībai, kurā atzīšana prasīta, jo, tā kā izbeidzās strīds starp pusēm (tika atcelts uzliktais arests atbildētāja piederošajai un kontrolētajai mantai), par spīti atbildētāja pārstāves interesei par to, kāda būtu ES Tiesas atbilde, uzdotie jautājumi bija kļuvuši tīri hipotētiski un nevarētu sekmēt lietas izskatīšanu, ņemot vērā, ka nebija vairs pamata tievedībai.⁹² Lietā C-470/11, turpretī, par spīti tam, ka Latvijas valdība apstrīdēja prejudiciālā nolēmuma pieļaujamību, jo pamatlietā nav ārvalsts elementa, ES Tiesa norādīja, ka lemt par jautājuma uzdošanu un izvērtēšanu, cik nepieciešamas ir atbildes uz to, var tikai iesniedzējtiesa, kā arī to, ka gadījumā, ja uzdotais jautājums vai jautājumi ir saistīti ar ES tiesību interpretāciju, ES Tiesai ir pienākums pieņemt nolēmumu.⁹³ Interesanti ir atzīmēt to, ka AT Senāta spriedumā šajā lietā ir atsauces uz vairākiem citiem Senāta spriedumiem, taču nav nevienas atsauces uz minēto prejudiciālo nolēmumu vai vispār pieminēts, ka Tiesai būtu uzdots kāds jautājums.⁹⁴ Nevar gan noliegt, ka prejudiciālā nolēmuma saturs ir ņemts vērā un izmantots, taisot spriedumu.

Lielākajā daļā gadījumu Latvijas tiesas ņem vērā prejudiciālā nolēmuma būtību un izmanto to sava sprieduma pamatošanā. Atsevišķos gadījumos bijis tā, ka prejudiciālais nolēmums vai kāds no uzdotajiem jautājumiem, un līdz ar to – uz to sniegtā atbilde, izrādās nenozīmīgs lietas izspriešanā - kā lietā C-232/09, kurā ES Tiesa nolēmumā lielākoties

---

⁹¹ EST 06.12.2016. rīkojums lietā C-159/16 VAS "Starptautiskā lidosta "Rīga"" pret Konkurences padomi.

⁹² AT Senāta Civillietu departamenta 05.06.2015. rīkojums lietā C-350/13 *Antonio Gramsci Shipping Corp., Apollo Holdings Corp., Arctic Seal Shipping Co. Ltd, Atlantic Leader Shipping Co. Ltd, Cape Wind Trading Co. Ltd, Clipstone Navigation SA, Dawnlight Shipping Co. Ltd, Dzons Rids Shipping Co., Faroship Navigation Co. Ltd, Gaida Shipping Co., Gevostar Shipping Co. Ltd, Hose Marti Shipping Co., Imanta Shipping Co. Ltd, Kemeru Navigation Co., Klements Gotvalds Shipping Co., Latgale Shipping Co. Ltd, Limetree Shipping Co. Ltd, Majori Shipping Co. Ltd, Noella Maritime Co. Ltd, Razna Shipping Co., Sagewood Trading Inc., Samburga Shipping Co. Ltd, Saturn Trading Co., Taganroga Shipping Co., Talava Shipping Co. Ltd, Tangent Shipping Co. Ltd, Viktorio Shipping Co., Wilcox Holding Ltd, Zemgale Shipping Co. Ltd, Zoja Shipping Co. Ltd* pret Aivaru Lembergu.

⁹³ ES Tiesas 19.07.2012. spriedums lietā C-470/11 SIA Garkalns pret Rīgas domi.

⁹⁴ AT Senāta Administratīvo lietu departamenta 07.05.2013. spriedums lietā SKA-14/2013

pievērsusi uzmanību tam, vai bijusi tiesiska grūtniecības atļaušana, ja tā bijusi pamatota ar pašu grūtniecības faktu, taču AT Senāts secinājis, ka atļaušana notikusi nesaistīti ar grūtniecības faktu, tādēļ prejudiciālais nolēmums izrādījās maznozīmīgs jeb praktiski lieks lietas izspriešanā.⁹⁵

Izpētot Latvijas tiesu praksi jāsecina, ka nav bijuši gadījumi, kad iesniedzējtiesa pieņem nolēmumu, kas ir pretrunā šajā lietā saņemtajam ES Tiesas prejudiciālam nolēmumam. Šādi gadījumi ir ļoti reti un, acīmredzot, nenāk no Latvijas tiesu puses.

3.2. Atkārtota vēršanās pēc prejudiciāla nolēmuma vienas tiesvedības ietvaros

Iespēju atkārtoti vērsties ES Tiesā paredz ES Tiesas Reglamenta 104.panta otrā daļa, tomēr šī tiesība nav absolūta. Šāda iespēja ir paredzēta gadījumiem, ja sniegtais prejudiciālais nolēmums nav pietiekoši skaidrs un izsmelošs, ja ir parādījušies jauni apstākļi, kuri, iespējams, būtu par pamatu citādam prejudiciālā nolēmuma saturam, vai ja ir parādījušies jauni jautājumi, bet nav pieļaujama atkārtota vēršanos ES Tiesā par iepriekšējā prejudiciālā nolēmuma, kas sniegts tajā pašā tiesvedībā, ticamību un pamatotību.⁹⁶

Tā, piemēram, šādu iespēju ir izmantojis AT Senāta Administratīvo lietu departaments, 2009.gada 30.aprīlī pieņemot lēmumu atkārtoti vērsties ES Tiesā ar prejudiciālu jautājumu pēc tam, kad 2009.gada 11.jūnijā tika saņemts prejudiciāls nolēmums par Administratīvās apgabaltiesas uzdoto jautājumu šajā pašā tiesvedībā starp SIA "Schenker" un Valsts ieņēmumu dienestu par šķidro kristālu paneļu klasifikāciju, kontekstā ar muitas nodokļa piemērošanu. Pirmajā reizē tika uzdots jautājums, vai pamatlietā minētie šķidro kristālu paneļi atbilst KN pozīcijai 8528 21 90⁹⁷, tupretī otrajā - "Vai [Muitas kodeksa īstenošanas] regulas 6. panta 2. punkts ir jāinterpretē tā, ka uz pieteikumu par saistošās izziņas par tarifa saņemšanu ir izsniedzama saistošā izziņa par identiskām precēm, kurām ir viens un tas pats komercnosaukums, artikula numurs vai cits attiecīgo precī atšķirošs jeb identificējošs

---

⁹⁵ ES Tiesas 11.11.2010. spriedums lietā C-232/09 Dita Danosa pret SIA LKB Līzings.

⁹⁶ Lasok K.P.E. The European Court of Justice. Practice and procedure. Second edition. London: Butterworths, 1994, p.107

⁹⁷ ES Tiesas 11.06.2009. spriedums lietā C-16/08 Schenker SIA pret Valsts ieņēmumu dienestu.

kritērijs?⁹⁸ Šajā gadījumā ES Tiesā vērsās dažādu instanču tiesas ar jautājumiem, kas tām likās svarīgi lietas izspriešanā.

Turpretī tiesvedībā starp Valsts ieņēmumu dienestu un SIA "Veloserviss" atkārtotu vērsanos ES Tiesā veica vienas instances tiesa – AT Senāta Administratīvo lietu departaments - pirmo reizi 2014.gada 11.septembrī un atkārtoti 2016.gada 20.janvārī. Arī šajā gadījumā atkārtotā vērsšanās notika, jo bija radušies jauni jautājumi, tomēr ņemot vērā uzdotos jautājumus, kuri pirmajā reizē bija par Muitas kodeksa 78.pantu, bet otrajā – par Muitas kodeksa 220.panta 2.punkta b)apakšpunktu, laika un naudas ekonomēšanas nolūkos prātīgāk un lietderīgāk būtu bijis uzdot visus jautājumus vienā reizē, ņemot vērā, ka abas reizes ES Tiesā vērsās viena un tā pati Latvijas tiesa un sekojošie jautājumi neradās no pirmajā prejudiciālajā nolēmumā sniegtajām atbildēm.

Praksē ir bijis arī gadījums, kad būtu bijis lietderīgi vērsties ES Tiesā, bet tas nav darīts. Par šādu situāciju liecina apstākļi, ka tiesas spriedumam ir pievienotas tiesneša vai tiesnešu atsevišķās domas. Šāda apstākļa esamība norāda uz to, ka viedokļi tiesnešu starpā nesaskan, kas tādējādi rada pamatu apšaubīt pieņemtā nolēmuma tiesiskumu. Tā lietā SKA-14/2013 AT Senāta spriedumam pievienotas senatores Jautrītes Briedes atsevišķās domas. AT Senāta ieskatā, lai noteiktu, vai ir pamats piemērot vai atteikt likuma „Par pievienotās vērtības nodokli” 10.panta pirmās daļas 1.punktā minētās tiesības atskaitīt priekšnodokli⁹⁹ ir jāizvērtē, vai ir faktiski noticis darījums un tad jāpārbauda, vai rēķina saņēmējs zināja vai tam bija jāzina, ka šis darījums ir saistīts ar pievienotās vērtības nodokļa krāpšanu, turpretī senatore Jautrīte Briede norādījusi, ka lietā jau ir pierādīts, ka darījums nav noticis, tādēļ nav ne iespējams, ne nepieciešams konstatēt, vai persona ir zinājusi, vai (nenotikušais) darījums ir ar krāpniecisku raksturu.¹⁰⁰

3.3. Atsaukšanās uz citiem ES Tiesas spriedumiem

Pētot Latvijas tiesu praksi secināms, ka iesniedzējtiesas, pamatojot savu pozīciju, bez saņemtā prejudiciālā nolēmuma, atsaucas arī uz citās lietās sniegtiem ES Tiesas nolēmumiem. Pārsvārā atsauce ir uz vienu vai diviem spriedumiem, kas, iespējams, ir skaidrojams ar apstākli, ka nav tik daudz nolēmumu par līdzīgiem jautājumiem. Piemēram, AT Senāts

⁹⁸ ES Tiesas 02.12.2010. spriedums lietā C-199/09 Schenker SIA pret Valsts ieņēmumu dienestu.

⁹⁹ Likums "Par pievienotās vērtības nodokli": LV likums. Pieņemts 09.03.1995. [29.06.2005.red.]

¹⁰⁰ AT Senāta Administratīvo lietu departamenta 07.05.2013. spriedums lietā SKA-14/2013

2010.gada 30.decembra spriedumā SKA-9/2010 atsaucies uz citu ES Tiesas sniegtu prejudiciālu nolēmumu vienu reizi, norādot, ka antidempinga maksājums ir nodoklis ES tiesību izpratnē, kā tas esot skaidrots lietā C-247/04.¹⁰¹

Kā jau minēts šajā darbā, Latvijas tiesu praksē ir bijuši gadījumi, kad iesniedzējtiesa savā spriedumā ne reizi neatsaucas uz saņemto prejudiciālo nolēmumu un pat nepiemin, ka tāds būtu bijis lūgts, bet tikai atsaucas uz vairākiem AT Senāta spriedumiem¹⁰² vai neatsaucas vispār ne uz vienu spriedumu, izņemot iepriekšējās tiesu instances pieņemto¹⁰³.

Šajā sakarā pieminēšanas vērts ir AT Senāta Administratīvo lietu departamenta spriedums lietā SKA-14/2013, kurā gan netika uzdots prejudiciāls jautājums ES Tiesai, taču Senāts savā sprieduma motīvu daļā ir atsaucies uz veseliem sešiem ES Tiesas spriedumiem.¹⁰⁴

Interesanti atzīmēt, ka lietā SKA-6/2015 AT Senāts, pamatojoties uz ES Tiesas sniegto prejudiciālo nolēmumu par izskatāmo lietu, ir secinājis, ka ne tikai apelācijas instances tiesa ir nepamatoti atzinusi, ka ierobežojums uz garantēto atlīdzību par noguldījumiem attiecas tikai uz tām personām, kuras ietekmē kredītiestādes darbību *tiešā veidā* ar savām darbībām, bet arī norādījis, ka šādu nepareizu atzinumu ir izdarījis AT Senāts 2012.gadā lietā SKA-491/2012 (7.punkts).¹⁰⁵

3.4. Prejudiciālā nolēmuma pārņemšana dalībvalsts tiesas nolēmumā

Analizējot Latvijas tiesu nolēmumus pēc prejudiciāla nolēmuma saņemšanas ir secināms, ka vairumā gadījumu atsevišķi argumenti ir praktiski vārds vārdā pārrakstīti no prejudiciālā nolēmuma, tā vietā, lai izkaidrotu nolēmuma būtību ar saviem vārdiem un kontekstā ar faktiskajiem apstākļiem.

Tā, piemēram, AT Senāta Administratīvo lietu departamenta spriedumā SKA-2/2014 vārdi: "[..] saskaņā ar Muitas kodeksa 68. pantu muitas dienesti var pārbaudīt muitas deklarācijas, vai nu pārbaudot dokumentus, kas attiecas uz deklarāciju un kas tai ir pievienoti, vai arī pārbaudot preces un ņemot paraugus analīzei vai sīkai pārbaudei. Pēdējā minētajā gadījumā šī kodeksa 70. panta 1. punktā ir paredzēts, ka, ja pārbauda tikai daļu no deklarācijā iekļautajām precēm, tad šīs pārbaudes rezultātus attiecina uz visām šajā deklarācijā

¹⁰¹ AT Senāta Administratīvo lietu departamenta 30.12.2010. spriedums lietā SKA-9/2010

¹⁰² AT Senāta Administratīvo lietu departamenta 30.10.2012. spriedums lietā SKA-5/2012

¹⁰³ Administratīvās apgabaltiesas 08.02.2016. spriedums lietā Nr. A420451211

¹⁰⁴ AT Senāta Administratīvo lietu departamenta 07.05.2013. spriedums lietā SKA-14/2013

¹⁰⁵ AT Senāta Administratīvo lietu departamenta 23.12.2015. spriedums lietā SKA-6/2015

iekļautajām precēm, ar noteikumu, ka deklarētājs var pieprasīt preču tālāku pārbaudi, ja uzskata, ka daļējās pārbaudes rezultāti neattiecas uz pārējo deklarēto preču daļu,¹⁰⁶ ne ar ko neatšķiras no ES Tiesas minētā prejudiciālajā nolēmumā:

"[...] saskaņā ar Muitas kodeksa 68. pantu muitas dienesti var pārbaudīt muitas deklarācijas, vai nu pārbaudot dokumentus, kas attiecas uz deklarāciju un kas tai ir pievienoti, vai arī pārbaudot preces un ņemot paraugus analīzei vai sīkai pārbaudei. Pēdējā minētajā gadījumā šī kodeksa 70. panta 1. punktā ir paredzēts, ka, ja pārbauda tikai daļu no deklarācijā iekļautajām precēm, tad šīs pārbaudes rezultātus attiecina uz visām šajā deklarācijā iekļautajām precēm, ar noteikumu, ka deklarētājs var pieprasīt preču tālāku pārbaudi, ja uzskata, ka daļējās pārbaudes rezultāti neattiecas uz pārējo deklarēto preču daļu."¹⁰⁷

Tāpat AT Senāta 2011.gada 19.janvāra spriedumā lietā SKC-1/2011 šī problēma ir krietni izteiktāka - vismaz astoņas rindkopas ir kopētas no prejudiciālā nolēmuma. To pasliktina apstākļi, ka šīs rindkopas seko cita citai.

3.5. Interpretācijas robežas

3.5.1. Tiesību normu vai faktisko apstākļu interpretācija

Nevar noliegt, ka šādas tiesu sadarbības, kā prejudiciālā nolēmuma institūts, ietvaros tikai dalībvalsts tiesa ir atzīta par kompetentu piemērot ES tiesības faktiskajai situācijai, tomēr praksē bieži šī robeža starp ES tiesību piemērošanu un interpretāciju ir visai grūti saskatāma.¹⁰⁸

Savā 2010.gada 11.novembra nolēmumā lietā C- 232/09 ES Tiesa, par spīti AT Senāta samērā lakoniski noformulētajiem jautājumiem - 1)Vai kapitālsabiedrības izpildinstitūcijas loceklis ir uzskatāms par darba ņēmēju [Savienības] tiesību izpratnē? 2)Vai tas, ka Komerclikuma 224. panta ceturtajā daļā atļauts atsaukt kapitālsabiedrības valdes loekli no amata bez jebkādiem ierobežojumiem, tostarp neatkarīgi no sievietes grūtniecības

---

¹⁰⁶ AT Senāta Administratīvo lietu departamenta 07.04.2014. spriedums lietā SKA-2/2014

¹⁰⁷ ES Tiesas 27.02.2014. spriedums lietā C-571/12 SIA "Greencarrier Freight Services Latvia" pret Valsts ieņēmumu dienestu.

¹⁰⁸ Freija I., Lutere-Timmele D., Vasariņš N. Prejudiciāls jautājums Eiropas Kopienu tiesai. II. Kopienas aktu interpretācijas un spēkā esamības pārbaude. Jurista Vārds, 2006, Nr.26, 6.lpp

stāvokļa, nav pretrunā Direktīvas 92/85 EEK 10. pantam un Tiesas atziņām?¹⁰⁹ - ir norādījusi, ka fakti, kuriem ir nozīme lietā, ir jāpārbauda iesniedzējtiesai, nevis ES Tiesai. Neskatoties uz to, sniedzot atbildi uz pirmo jautājumu, ES Tiesa ir analizējusi to, vai prasītāja pamatlietā ir uzskatāma par strādājošu grūtnieci, kam nav nekādas saistības ar pirmo jautājumu, kā arī sniegusi dažādu scenāriju risinājumus, kas būtībā nav tās uzdevums. Arī šajā lietā pieņemtais AT Senāta spriedums parāda, ka lietderīgāk būtu aprobežoties tikai ar atbilžu sniegšanu uz uzdotajiem jautājumiem, jo ES Tiesa prejudiciālajā nolēmumā daudz analizējusi atlaišanas tiesiskumu, ja tā bijusi pamatota ar prasītājas grūtniecību, tomēr Senāts spriedumā secinājis, ka pieteicējas atsauksana no valdes locekles amata nebija saistīta ar viņas grūtniecību¹¹⁰, līdz ar to atzīstams, ka ES Tiesa nelietderīgi tērējusi laiku veicot analīzi, kas nav nepieciešama lietas pareizai izspriešanai, un tādējādi vienkārši kavēta lietas pabeigšana.

3.5.2. ES tiesību vai nacionālo tiesību interpretācija

Ņemot vērā funkciju sadali starp ES Tiesu un dalībvalstu tiesām, tikai pēdējās var veikt savu nacionālo tiesību normu interpretāciju.¹¹¹ Tomēr ir gadījumi, kad nav viennozīmīgi skaidrs, vai ES Tiesa ir kompetenta sniegt prejudiciālo nolēmumu, jo uzdotais jautājums vairāk attiecas uz nacionālo regulējumu.

Lietā C-345/14 ES Tiesa, pirms atbildēšanas uz tai uzdotajiem jautājumiem par LESD 101.panta 1.punkta interpretāciju, izvērtējusi tās kompetenci sniegt prejudiciālu nolēmumu. Ņemot vērā, ka vienošanās, ko noslēgusi SIA "Maxima Latvija" ar vairākiem tirdzniecības centriem par pirmās tiesībām dot piekrišanu tirdzniecības centra iznomāšanai trešajām personām nekādi neietekmē tirdzniecību starp dalībvalstīm, ES Tiesa secinājusi, ka nav piemērojams LESD 101.panta 1.punkts. Taču tā kā attiecīgā norma ir ietverta un padarīta par piemērojamu valsts tiesību aktā - Konkurences likuma 11.panta 1.punktā,¹¹² un ES mērķis ir vienveidīga ES tiesību interpretācija, ES Tiesa ir kompetenta atbildēt uz uzdotajiem jautājumiem.¹¹³ Tādējādi ES Tiesa ir norādījusi uz faktu, ka tā tās uzdevums ir ES tiesību

¹⁰⁹ ES Tiesas 11.11.2010. spriedums lietā C-232/09 Dita Danosa pret SIA LKB Līzings.

¹¹⁰ AT Senāta Civiltietu departamenta 19.01.2011. spriedums lietā SKC-1/2011

¹¹¹ Freija I., Lutere-Timmele D., Vasariņš N. Prejudiciāls jautājums Eiropas Kopienų tiesai. II. Kopienas aktu interpretācijas un spēkā esamības pārbaude. Jurista Vārds, 2006, Nr.26, 7.lpp

¹¹² Konkurences likums: LV likums. Pieņemts 04.10.2001. [01.01.2014.red.]

¹¹³ ES Tiesas 26.11.2015. spriedums lietā C-345/14 SIA "Maxima Latvija" pret Konkurences padomi.

pareizas piemērošanas noteikšana - tātad lietā jābūt jautājumam par ES tiesībām, kas neattiecas vienīgi uz valsts iekšēju situāciju, tomēr secinājusi un attiecīgi paskaidrojusi, kādēļ tā ir tiesīga tomēr sniegt prejudiciālu nolēmumu šajā konkrētajā lietā.

KOPSAVILKUMS

Darba rezultātā autore izvirza aizstāvēšanai šādas tēzes:

1. Visaktīvāk iespēja lūgt prejudiciālu nolēmumu Latvijā tiek izmantota administratīvā procesa ietvaros, un visbiežāk to izmanto tieši Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments - trešā un pēdējā tiesu instance Latvijā, kas, iespējams, skaidrojams ar LESD 267.panta trešo daļu, kas paredz pienākumu pēdējās instances tiesai, kuras lēmums nav pārsūdzams, vērsties ES Tiesā.
2. Līdz šim nav novērojama prejudiciālā nolēmuma nepamatota nepiemērošana vai nepareiza piemērošana - Latvijas tiesas ievēro ES Tiesas sniegto nolēmumu saturu un izmanto tos, argumentējot savu nolēmumus. Tas neizslēdz situāciju, kad nacionālā tiesa neizmanto prejudiciālo nolēmumu, jo lieta tomēr izspriežama uz citiem pamatiem.
3. Ne reizi ES Tiesa nav vērsusies institūcija, kas saskaņā ar Latvijas tiesībām atzīstama par tiesu, bet nav uzskatāma par tādu ES tiesībās, tātad ES Tiesa ne reizi nav atteikusi Latvijai sniegt prejudiciālu nolēmumu uz šāda pamata.
4. Atkārtota vērsšanās ES Tiesā ir ierobežota ar liegumu lūgt prejudiciālu nolēmumu iepriekš sniegta nolēmuma apšaubīšanas nolūkā. Tas neizslēdz tiesību lūgt iepriekš sniegta nolēmuma precizēšanu.
5. Latvijas tiesas vērsušās ES Tiesā ar prejudiciāla nolēmuma lūgumu tikai sakarā ar ES tiesību interpretāciju, ne spēkā esamību.
6. Latvijas tiesas nevienā lietā nav lūgušas piemērot paātrināto vai steidzamības procedūru, un arī ES Tiesa šajās lietās nav ne vienu, ne otru procedūru piemērojusi pēc savas iniciatīvas.
7. Ja turpinās pieaugt prejudiciālā nolēmuma lūgumu skaits, iespējams, tiks noteikti jauni izņēmumi no pēdējo instanču tiesu, kuru nolēmums nav pārsūdzams, pienākuma vērsties ES Tiesā, nolūkā cīnīties ar ES Tiesas pārāk lielo noslogojumu.
8. ES Tiesa ir gatava atbildēt arī uz konstitucionālo tiesu uzdotiem jautājumiem, taču katras ES dalībvalsts konstitucionālā tiesa būtībā pati ir kompetenta noteikt, vai saskaņā ar tās valsts normatīvo regulējumu tai ir tiesības vērsties ES Tiesā ar prejudiciāla nolēmuma lūgumu.

9. Latvijas tiesu nolēmumos ir vērojama tendence vārds vārdā pārrakstīt prejudiciālā nolēmuma saturu savā nolēmumā, kas nav atzīstama par labu praksi.
10. Latvijas tiesas divos gadījumos ir izmantojušas tiesību atkārtoti vērsties ES Tiesā vienas tiesvedības ietvaros - vienu reizi, kad jauni jautājumi bija radušies nākamās instances tiesai, otru reizi – kad Latvijas tiesa, kura jau bija vērsusies ES Tiesā attiecīgās lietas ietvaros, secināja, ka tai ir neskaidri vēl pāris jautājumi, kurus faktiski tā varēja uzdot jau pirmajā vēršanās ES Tiesā reizē, - no kā arī būtu ieteicams izvairīties.
11. Latvijas tiesas savā nolēmumā atsaucas vidēji uz vienu vai diviem ES Tiesas nolēmumiem, - domājams, tās varētu aktīvāk izmantot ES Tiesas tiesu praksi, argumentējot savu viedokli nolēmuma motīvu daļā, lai pierādītu sava nolēmuma pareizīguma pamatotību, kā arī lai izrādītu savu pienākuma sekot līdzī ES Tiesas nolēmumiem izpildi.
12. Pusēm ir ieteicams izteikt savu viedokli par jautājuma uzdošanu ES Tiesai, jo lai gan tas pats par sevi nekādas sekas nerada, nacionālā tiesa var ņemt vērā pušu vēlmes. Tas gan neattiecas uz gadījumiem, kad tiesai ir pienākums vērsties ES Tiesā.
13. Ņemot vērā samērā biežo vēršanos ES Tiesā administratīvā procesa ietvaros saistībā ar muitas tarifiem, sakarā ar grūtībām noteikt pareizu preču klasificēšanu Eiropas Savienības Statistikas biroja izstrādātās Kombinētās nomenklatūras apakšpozīcijās, secināms, ka nav sevišķi veiksmīgs Padomes 1987.gada 23.jūlijs Regulas (EEK) Nr.2658/87 par tarifu un statistikas nomenklatūru un kopējo muitas tarifu un Komisijas 2017.gada 12.oktobra Īstenošanas Regulas (ES) Nr.2017/1925, ar ko groza I pielikumu Padomes Regulā (EEK) Nr.2658/87 par tarifu un statistikas nomenklatūru un kopējo muitas tarifu, regulējums. Acīmredzot, minētās regulas raisa daudz neskaidrību un palielina ES Tiesas noslogojumu, tādēļ autore piedāvā samazināt apakšpozīciju skaitu, paplašinot katras apakšpozīcijas tvērumu, kā rezultātā būtu mazāka iespēja precīzi klasificēt nepareizi.

IZMANTOTĀ LITERATŪRA UN AVOTI

Izmantotā literatūra

1. Arnall A., Dashwood A., Dougan M., Ross M., Spaventa E., Wyatt D. European Union Law. Fifth edition. London: Sweet & Maxwell, 2006.
2. Arnall A.M., Dashwood A., Ross M.G., Wyatt D.A. European Union Law. Fourth edition. London: Sweet & Maxwell, 2000.
3. Autoru kolektīvs Christoph Schewe, Arņa Bukas, Kaspara Gailīša, Ģirta Strazdiņa zin. red. Eiropas Savienības tiesības. I daļa. Institucionālās tiesības. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2014.
4. Barnard C. and Peers S. (Eds.). European Union Law. Second edition. United Kingdom: Oxford University Press, 2014.
5. Biondi A., Eeckhout P., Ripley S. edition. EU law after Lisbon. Oxford: Oxford University Press, 2012.
6. Bobek M. Learning to Talk: Preliminary Ruling, the Courts of the New Member States and the Court of Justice. Common Market Law Review, 2008, Vol. 45.
7. Broberg M., Fenger N. Preliminary references to the European Court of Justice. Oxford: Oxford University Press, 2010.
8. Broberg M., Fenger N. Preliminary references to the European Court of Justice. Second edition. Oxford: Oxford University Press, 2014.
9. Buka A. Prejudiciālie nolēmumi Eiropas Savienībā: Aktuālākie problēmjaudājumi un tiesiskā regulējuma pilnveidošanas iespējas. Promocijas darbs. Latvijas Universitāte: Rīga, 2013.
10. Chalmers D., Davies G., Monti G. European Union Law. Third edition. Cambridge : Cambridge University Press, 2014.
11. Foster N. EU law. Directions. Third edition. Oxford: Oxford University Press, 2012.
12. Foster N. Foster on EU Law. Sixth edition. Oxford: Oxford University Press, 2017.
13. Freija I., Lutere-Timmele D., Vasariņš N. Prejudiciāls jautājums Eiropas Kopienu tiesai. II. Kopienas aktu interpretācijas un spēkā esamības pārbaude. Jurista Vārds, 2006, Nr.26.

14. Harbaceviča S. Eiropas Kopienu Tiesa un jaunās dalībvalstis. Grām.: Eiropas Savienība un tiesiska valsts: Latvijas pieredze. I. Miļūnas un K.Nyman-Metcalf red. Rīga: Rīgas Juridiskā augstskola, 2008.
15. Horspool M., Humphreys M. European Union Law. Sixth edition. Oxford: Oxford University Press, 2010.
16. Javris M.A. The Application of EC Law by National Courts. The Free Movement of Goods. Oxford: Clarendon Press, 1998.
17. Kucina I., Soņeca V., Petrocka-Petrovska E., Davidoviča J. Rokasgrāmata par Eiropas Savienības Tiesas lietām un pārkāpuma procedūrām. Latvijas Republikas Tieslietu ministrija, 2018.
18. Larion I.M. The effects of Preliminary Rulings. In: International Conference : CKS - Challenges of the Knowledge Society, 2015.
19. Lasok K.P.E. The European Court of Justice. Practice and procedure. Second edition. London: Butterworths, 1994.
20. Lenaerts K., Arts D., Maselis I. Procedural Law of the European Union. Second edition. London: Sweet & Maxwell, 2006.
21. Levasseur A.A. and Scott R.F. The Law of the European Union. A new constitutional order. Materials and cases. United States of America: Carolina Academic Press, 2001.
22. Milinis A., Pranevičiene K. Conditions and circumstances which lead to application of the Court of Justice of the European Union and adoption of a preliminary ruling. Baltic Journal of Law & Politics, 2016, Nr.2.
23. Tridimas T. Knocking on Heaven's Door: Fragmentation, Efficiency and Defiance in the Preliminary Ruling Procedure. Common Market Law Review, 2003, Vol. 40.
24. Woods L., Watson P. Steiner & Woods EU Law. Twelfth edition. Oxford: Oxford University Press, 2014.

Normatīvie akti

1. Eiropas Kopienu Tiesas Reglamenta konsolidētā versija. Pieejams: https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2012-10/rp_en.pdf [aplūkots: 23.04.2018].
2. Eiropas Savienības Tiesas Ieteikumi valsts tiesām par prejudiciālās tiesvedības ierosināšanu. Eiropas Savienības Oficiālais Vēstnesis, C 439, 2016.gada 25.novembris

3. Informatīvs materiāls par valsts tiesu ierosināto prejudiciālo tiesvedību. Eiropas Savienības iestāžu un struktūru sniegtā informācija. Eiropas Kopienu Tiesa. Eiropas Savienības Oficiālais Vēstnesis, C 297/1, 2009.gada 5.decembris
4. Likums "Par pievienotās vērtības nodokli": LV likums. Pieņemts 09.03.1995. [29.06.2005.red.]
5. Līguma par Eiropas Savienības darbību konsolidētā versija. Eiropas Savienības Oficiālais Vēstnesis, C 326, 2012.gada 26.oktobris
6. Līguma par Eiropas Savienību konsolidētā versija. Eiropas Savienības Oficiālais Vēstnesis, C 202, 2016.gada 7.jūnijs.
7. "Par Eiropas Savienības Tiesas statūtiem". Eiropas Savienības Oficiālais Vēstnesis, C 326, 2012.gada 26.oktobris.
8. Regula 73/2009. OV, 2009, L 30, p.16

Juridiskās prakses materiāli

Eiropas Savienības Tiesas nolēmumi

1. ES Tiesas 15.02.1986. spriedums lietā C-222/84 Johnston v. RUC.
2. ES Tiesas 25.07.1991. spriedums lietā C-221/89 R v. Secretary of State for Transport, ex parte Factortame Ltd.
3. ES Tiesas 30.03.1993. spriedums lietā C-24/92 Pierre Corbiau v. Administration des Contributions du Grand-Duché de Luxembourg.
4. ES Tiesas 17.09.1997. spriedums lietā C-54/96 Dorsch Consult Ingenieurgesellschaft mbH v. Bundesbaugesellschaft Berlin mbH.
5. ES Tiesas 11.06.2009. spriedums lietā C-16/08 SIA "Schenker" pret Valsts ieņēmumu dienestu.
6. ES Tiesas 29.07.2010. spriedums lietā C-248/09 Pakora Pluss SIA pret Valsts ieņēmumu dienestu.
7. ES Tiesas 11.11.2010. spriedums lietā C-232/09 Dita Danosa pret SIA LKB Līzings.
8. ES Tiesas 02.12.2010. spriedums lietā C-199/09 SIA "Schenker" pret Valsts ieņēmumu dienestu.
9. ES Tiesas 19.07.2012. spriedums lietā C-470/11 SIA Garkalns pret Rīgas domi.

10. ES Tiesas 06.09.2012. spriedums lietā C-487/11 Laimonis Treimanis pret Valsts ieņēmumu dienestu.
11. ES Tiesas 27.02.2014. spriedums lietā C-571/12 SIA "Greencarrier Freight Services Latvia" pret Valsts ieņēmumu dienestu.
12. ES Tiesas 05.06.2015. rīkojums lietā C-350/13 Antonio Gramsci Shipping Corp., Apollo Holdings Corp., Arctic Seal Shipping Co. Ltd, Atlantic Leader Shipping Co. Ltd, Cape Wind Trading Co. Ltd, Clipstone Navigation SA, Dawnlight Shipping Co. Ltd, Dzons Rids Shipping Co., Faroship Navigation Co. Ltd, Gaida Shipping Co., Gevostar Shipping Co. Ltd, Hose Marti Shipping Co., Imanta Shipping Co. Ltd, Kemeru Navigation Co., Klements Gotvalds Shipping Co., Latgale Shipping Co. Ltd, Limetree Shipping Co. Ltd, Majori Shipping Co. Ltd, Noella Maritime Co. Ltd, Razna Shipping Co., Sagewood Trading Inc., Samburga Shipping Co. Ltd, Saturn Trading Co., Taganroga Shipping Co., Talava Shipping Co. Ltd, Tangent Shipping Co. Ltd, Viktorio Shipping Co., Wilcox Holding Ltd, Zemgale Shipping Co. Ltd, Zoja Shipping Co. Ltd pret Aivaru Lembergu.
13. ES Tiesas 26.11.2015. spriedums lietā C-345/14 SIA "Maxima Latvija" pret Konkurences padomi.
14. ES Tiesas 14.01.2016. spriedums lietā C-234/14 SIA "Ostas celtnieks" pret Talsu novada pašvaldību, Iepirkumu uzraudzības biroju.
15. ES Tiesas 28.04.2016. rīkojums lietā C-462/15 Verners Pudāns pret Valsts ieņēmumu dienestu.
16. ES Tiesas 19.07.2016. spriedums lietā C-526/14 Tadej Kotnik u.c., Jože Sedonja u.c., Fondazione cassa di risparmio di Imola, Andrej Pipuš u.c., Tomaž Štrukelj, Luka Jukič, Angel Jaromil, Franc Marušič u.c., Stajka Skrbinšek, Janez Forte u.c., Državni svet Republike Slovenije, Varuh človekovih pravic Republike Slovenije, Igor Karlovšek, Marija Karlovšek, Janez Gosar pret Državni zbor Republike Slovenije, piedaloties Vlada Republike Slovenije, Banka Slovenije, Okrožno sodišče v Ljubljani.
17. ES Tiesas 10.11.2016. spriedums lietā C-156/15 SIA "Private Equity Insurance Group" pret AS "Swedbank".
18. ES Tiesas 06.12.2016. rīkojums lietā C-159/16 VAS "Starptautiskā lidosta "Rīga"" pret Konkurences padomi.
19. ES Tiesas 18.05.2017.gada spriedums lietā C-154/16 VAS „Latvijas dzelzceļš” pret Valsts ieņēmumu dienestu.

20. ES Tiesas 14.09.2017. spriedums lietā C-177/16 Autortiesību un komunikēšanās konsultāciju aģentūra/Latvijas Autoru apvienība pret Konkurences padomi.

Latvijas tiesu nolēmumi

1. Administratīvās apgabaltiesas Administratīvās apgabaltiesas 08.02.2016. spriedums lietā Nr. A420451211.
2. AT Senāta Administratīvo lietu departamenta 26.02.2016. spriedums lietā SKA-1/2016.
3. AT Senāta Administratīvo lietu departamenta 07.05.2013. spriedums lietā SKA-14/2013.
4. AT Senāta Administratīvo lietu departamenta 30.12.2010. spriedums lietā SKA-9/2010.
5. AT Senāta Administratīvo lietu departamenta 30.10.2012. spriedums lietā SKA-5/2012.
6. AT Senāta Administratīvo lietu departamenta 07.05.2013. spriedums lietā SKA-14/2013.
7. AT Senāta Administratīvo lietu departamenta 23.12.2015. spriedums lietā SKA-6/2015.
8. AT Senāta Administratīvo lietu departamenta 07.04.2014. spriedums lietā SKA-2/2014.
9. AT Senāta Civillietu departamenta 05.06.2015. rīkojums lietā C-350/13.
10. AT Senāta Civillietu departamenta 19.01.2011. spriedums lietā SKC-1/2011.

Avoti internetā

1. Dettmers W. The preliminary ruling procedure pursuant to Article 267 TFEU. Pieejams:
<http://www.ejtn.eu/Documents/About%20EJTN/Administrative%20Law%202016/AD201605%20Preliminary%20Ruling%20ERA%2019->

Bakalaura darbs “Latvijas tiesu nolēmumi pēc Eiropas Savienības Tiesas sniegtiem prejudiciāliem nolēmumiem” izstrādāts LU Juridiskajā fakultātē.

Ar savu parakstu apliecinu, ka pētījums veikts patstāvīgi, izmantoti tikai tajā norādītie informācijas avoti un iesniegtā darba elektroniskā kopija atbilst izdrukai.

Autore: _____ Ieva Bogane

Rekomendēju/nerekomendēju darbu aizstāvēšanai

Vadītājs: Mg. iur., Arnis Buka _____ 14.05.2018.

Recenzents(-e): _____

Darbs iesniegts Starptautisko un Eiropas tiesību zinātņu katedrā 14.05.2018.

Dekāna pilnvarotā persona: _____

Darbs aizstāvēts bakalaura gala pārbaudījuma komisijas sēdē __.__.2018.

Protokola Nr. _____

Vērtējums: _____

Komisijas sekretāre: _____